

DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT

Høringsnotat

**Lov om endringer i energiloven (tidlig
saksavslutning, områdekonsesjonærens henteplikt mv.)**

Saksnummer: 23/2487

Dato: 25. juni 2024

Innholdsfortegnelse

1	Innledning og sammendrag	4
2	Bakgrunn for lovforslaget.....	4
2.1	En konsesjonsordning for et kraftsystem i endring.....	4
2.2	En effektiv og moderne konsesjonsbehandling.....	5
2.3	Erfaringer med vindkraftsaker	6
2.4	Økt oppmerksomhet om utbygging av nett.....	6
3	Dagens konsesjonssystem etter energiloven	7
3.1	Konsesjonsplikt.....	7
3.2	Konsesjonsbehandling.....	8
3.3	Anleggs- og driftsfasen.....	11
3.4	EØS-rettslige rammer	11
4	Tidlig saksavslutning	12
4.1	Gjeldende rett.....	12
4.2	Departementets forslag.....	14
5	Områdekonsesjonærens henteplikt.....	16
5.1	Gjeldende rett.....	16
5.2	Departementets forslag.....	17
6	Modernisering av søknadsreglene	20
6.1	Gjeldende rett.....	20
6.2	Departementets forslag.....	21
7	Kostnader ved kunngjøring av konsesjonsvedtak.....	23
7.1	Gjeldende rett.....	23
7.2	Departementets forslag.....	23
8	Konsesjonens varighet.....	23
8.1	Gjeldende rett.....	23

8.2	Departementets forslag	24
9	Regulering av detaljplanfasen	25
9.1	Gjeldende rett	25
9.2	Departementets forslag	26
10	Byggefrister	28
10.1	Gjeldende rett	28
10.2	Departementets forslag	29
11	Omgjøring.....	31
11.1	Gjeldende rett	31
11.2	Departementets forslag	32
12	Økonomiske og administrative konsekvenser	34
13	Merknader til de enkelte bestemmelser	36
	<i>Til § 2-1.....</i>	36
	<i>Til § 2-2.....</i>	39
	<i>Til § 2-3.....</i>	40
	<i>Til § 2-4.....</i>	41
	<i>Til § 3-1.....</i>	42
	<i>Til § 3-1 a.....</i>	42
	<i>Til § 3-1 b.....</i>	44
	<i>Til § 3-2.....</i>	46
	<i>Til § 3-4 a.....</i>	46
	<i>Til § 5-1.....</i>	47
	<i>Til § 10-1 a.....</i>	47
	<i>Til § 10-2.....</i>	48
	<i>Til § 10-4.....</i>	48
	<i>Til § 10-7.....</i>	49
	<i>Til § 11-1.....</i>	49

1 Innledning og sammendrag

Energidepartementet foreslår i dette høringsnotatet enkelte endringer i lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven). Forslaget innebærer både endring av eksisterende bestemmelser og innføring av nye bestemmelser.

Endringene som presenteres i dette høringsnotatet, har dels overlappende og dels ulike formål. Hovedformålene er å tilrettelegge konsesjonssystemet for fremtidens kraftsystem, herunder å effektivisere og modernisere reglene for konsesjonsbehandling av produksjons- og nettanlegg. Bakgrunnen for de enkelte lovforslag er nærmere beskrevet i punkt 2.

Endringene som foreslås er blant annet innføring av en ny hjemmel for at behandlingen av energiprojekter som klart ikke vil få konsesjon, kan avsluttes på et tidlig stadium i konsesjonsprosessen (kapittel 4). I samme kapittel foreslås det også en ny frist for å søke om konsesjon etter fastsettelsen av utredningsprogram, og en ny hjemmel for å avvise mangelfulle meldinger og søknader. Videre foreslås det å innføre henteplikt for produksjon som tilknyttes nett opp til og med 22 kV (kapittel 5), modernisering av søknads-, kunngjørings- og omgjøringsreglene (kapittel 6, 7 og 11), forlengelse av den maksimale varigheten for nye konsesjoner (kapittel 8), lovfesting av detaljplanfasen (punkt 9), innføring av nye byggefrister (kapittel 10), samt en ny hjemmel for å pålegge etterundersøkelser (kapittel 11).

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 En konsesjonsordning for et kraftsystem i endring

Den norske energipolitikken er basert på at de norske energi- og naturressursene skal forvaltes på en langsiktig, bærekraftig og samfunnsmessig rasjonell måte som også kommer fremtidige generasjoner til gode. I de fleste tilfeller kreves det konsesjon (tillatelse) for å kunne bygge, eie og drive et kraftverk eller nettanlegg.

Konsesjonsbehandling er et sentralt virkemiddel for å sørge for en god ressursutnyttelse, redusere negative virkninger og å fremme lokal forankring og aksept for prosjektene.

Det norske kraftsystemet er i endring. Krigen i Ukraina har preget energimarkedene i Europa, og bidratt til høyere kraftpriser i Norge. Det norske kraftsystemet er væravhengig, og kraftbalansen varierer fra år til år. Det er store ambisjoner for økt utbygging av ny fornybar produksjon, og dette vil også nødvendiggjøre utbygging av nett. En økt andel av uregulerbare fornybare energikilder nødvendiggjør et økt behov for fleksibilitet for å dekke kraftbehovet i toppplastimene og holde systemet i balanse. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) forventer en kraftig forbruksvekst mot 2030.

Departementet foreslår flere endringer i energiloven for at konsesjonssystemet skal være bedre rustet for fremtidens kraftsystem. Forslagene skal gjøre konsesjonsprosessen mer

effektiv og bedre tilpasset å møte samfunnets behov i tiden framover. Flere av endringene departementet foreslår er også en lovfesting av forvaltningspraksis, og vil gjøre konsesjonsprosessen mer åpen og forutsigbar.

Flere av lovendringene departementet foreslår i dette høringsnotatet, vil gjelde generelt for alle energianlegg etter energiloven, slik som kraftproduksjonsanlegg, fjernvarmeanlegg og nettanlegg. Departementet mener energilovens regler så langt det er hensiktsmessig bør være de samme for anlegg for produksjon av energi og overføring av energi.

2.2 En effektiv og moderne konsesjonsbehandling

Konsesjonsprosessen skal fortsatt legge til rette for at kraftproduksjon og kraftnettet utvikler seg på en samfunnsmessig rasjonell måte, med minst mulig negative konsekvenser. Departementet foreslår endringer i energiloven, som legger opp til en effektivisering og modernisering av konsesjonsbehandlingen, uten at hensynene som begrunner konsesjonsordningen svekkes.

NVE har i *Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023* forventet en kraftig forbruksvekst og lite ny kraftproduksjon fram mot 2030. Dette fører til at den gjennomsnittlige kraftbalansen blir strammere. Fra 2030 og til 2040 forventer NVE at mer kraftproduksjon blir realisert og at kraftbalansen bedrer seg, men at det fortsatt vil være større økning i forbruk enn i forventet produksjon. Også i Energikommisjonens rapport NOU 2023:3 *Mer av alt – raskere* er det forventet at forbruksveksten vil bli betydelig større enn planene for økt fornybar kraftproduksjon. Energikommisjonen har påpekt at det er nødvendig å iverksette en rekke tiltak for å løse disse utfordringene. Departementet mener frigjøring av ressurser gjennom effektivisering for forenkling av saksbehandlingen og tydeligere krav om fremdrift i prosjekter som har konsesjon, er noen av tiltakene som vil kunne bidra til raskere utbygging av ny fornybar kraftproduksjon og raskere økning av nettkapasiteten for å få kraften frem.

Tidlig avslutning av saker er ett av flere tiltak som departementet foreslår for effektivisering av konsesjonsbehandlingen. Behovet for en nærmere regulering av forvaltningens adgang til formelt å avslutte konsesjonsbehandlingen på et tidlig tidspunkt i konsesjonsprosessen, er blant annet omtalt i Meld. St. 25 (2015-2016) *Kraft til endring*, og i Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi (Dokument 3:5 (2013-2014)). I Meld. St. 28 (2019-2020) *Vindkraft på land – Endringer i konsesjonsbehandlingen* (heretter *Vindkraftmeldingen*), varslet regjeringen Solberg at det var besluttet å gå videre med forslaget om tidlig avslag når det gjelder vindkraft. Departementets endringsforslag om tidlig saksavslutning vil også kunne få betydning for saker om nettanlegg og andre anlegg som krever konsesjon etter energiloven.

2.3 Erfaringer med vindkraftsaker

Flere av departementets endringsforslag har også sin bakgrunn i erfaringer fra en rekke konsesjonssaker de siste tiårene, særlig knyttet til utbyggingen av vindkraft på land. På begynnelsen av 2000-tallet begynte vindkraft å bli en del av energimiksen i Norge. For å stimulere til ny fornybar kraftproduksjon, ble det gjort ulike endringer i de økonomiske rammebetingelsene for vindkraft. Samtidig falt kostnadene med å produsere vindkraft med 40 prosent mellom 2012 og 2019. Summen av støttetiltakene og teknologiutviklingen medførte at vindkraft etter hvert ble bedriftsøkonomisk lønnsomt. Den økte utbyggingstakten for vindkraft førte til protester og lokal motstand fra lokalbefolkning, aksjonsgrupper og andre aktører en rekke steder i landet. Motstand må trolig også ses i sammenheng med at vindkraftprosjektene i flere tilfeller endret seg til dels betydelig fra konsesjonsvedtak til realisering, blant annet som følge av teknologisk utvikling med stadig større vindturbiner.

NVE lanserte forslaget til nasjonal ramme for vindkraft på land i april 2019. Hensikten var at en nasjonal ramme for vindkraft skulle bidra til forutsigbarhet, og en mer effektiv konsesjonsbehandling av fremtidige vindkraftprosjekter. Den ene delen av NVEs forslag var et oppdatert kunnskapsgrunnlag om hvordan vindkraft kan påvirke miljø- og samfunnsinteresser. Den andre delen av NVEs forslag var en kartfestet utpeking av 13 større områder som mest egnet for ny vindkraft i Norge. Forslaget resulterte i et stort antall protester. I 2019 varslet regjeringen Solberg at den ikke ville gå videre med Nasjonal ramme for vindkraft, og at konsesjonsprosessen skulle gjennomgås. Konsesjonsbehandlingen av nye prosjekter for vindkraft på land ble samtidig midlertidig stanset.

Den midlertidige stansen ble fulgt opp gjennom Vindkraftmeldingen. Vindkraftmeldingen la opp til flere innskjerpinger i konsesjonsbehandlingen, herunder innføring av frist for byggestart og regulering av adgangen til å forlenge fristen. I Vindkraftmeldingen ble det også lagt opp til en bedre sammenheng mellom utredning, konsesjon og detaljplan for vindkraftverk, og en innstramning på tiden det tar fra konsesjon blir gitt til prosjektet realiseres. Videre ble det i Vindkraftmeldingen foreslått å forenkle den etterfølgende planbehandlingen ved å samle detaljplanen og miljø-, transport- og anleggsplanen (MTA-plan) til én plan (detaljplan), og at høringen av detaljplaner skal kunngjøres på tilsvarende måte som for meldinger og søknader.

2.4 Økt oppmerksomhet om utbygging av nett

Et velfungerende strømmnett er en forutsetning for økt fornybar kraftproduksjon og økt kraftforbruk. I Meld. St. 36 (2020-2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, omtalte Solberg-regjeringen blant annet utviklingen med stor pågang av mange og store aktører som ønsker å etablere forbruk raskt, som innebærer at det er nødvendig å se om systemet for nettutbygging er rigget for dagens virkelighetsbilde. I den samme meldingen ble det varslet om at det var satt ned et offentlig utvalg («Strømnettutvalget») som skulle vurdere hvordan vi kan sikre en samfunnsmessig rasjonell utvikling av overføringsnettet. Strømnettutvalgets mandat var knyttet til tre

overordnede tema: Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg, prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet ved forbruksutviklingen, og mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt. Strømnettutvalget leverte i juni 2022 NOU 2022: 6 *Nett i tide*.

Strømnettutvalget har i utredningen pekt på fornyelsesbehov og økt kraftforbruk som hoveddrivere for investeringsnivå mot 2030. Strømnettutvalget legger til grunn at det er mye av det eksisterende nettet som går mot endt levetid, og at det er mye av dette som er planlagt reinvestert i årene som kommer.

Regjeringen la i april 2023 frem *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet*. Tiltakene i handlingsplanen omfatter blant annet forenklinger i konsesjonsprosessen etter energiloven, og grep som skal sikre at eksisterende nettkapasitet kan utnyttes mer effektivt og til gode for samfunnet.

Ett av departementets forslag i dette høringsnotatet, er innføring av en henteplikt for områdekonsesjonæren for produksjon av elektrisk energi som tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Forslaget vil medføre at områdekonsesjonærer får de samme pliktene overfor kraftprodusenter med behov for tilknytning opp til og med 22 kV, som dagens leveringsplikt (med tilhørende tilknytningsplikt) overfor uttakskunder. Forslaget har tidligere blitt omtalt i forbindelse med utvidet tilknytningsplikt. Utvidet tilknytningsplikt har blant annet tidligere blitt vurdert av Reiten-utvalget i rapporten *Et bedre organisert strømmett* og av Strømnettutvalget. NVE sendte i juni 2023 et brev til departementet hvor de anbefalte å innføre utvidet tilknytningsplikt for tilknytning av kraftproduksjon som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV, hvor den lokale områdekonsesjonæren skal stå for nettilknytningen. NVE mente en slik regelverksendring, som vil omfatte nettilknytningen for nært alle småkraftverk og solkraftverk som NVE har til behandling per i dag, vil forenkle prosessen med å etablere ny fornybar kraftproduksjon, og redusere presset på NVEs konsesjonsbehandling.

3 Dagens konsesjonssystem etter energiloven

3.1 Konsesjonsplikt

For å bygge, eie og drive et anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi, kreves det *anleggskonsesjon* etter energiloven § 3-1. Regelen gjelder blant annet for vindkraftanlegg, solkraftanlegg og nettanlegg. Det å bygge, eie og drive fjernvarmeanlegg krever konsesjon etter § 5-1. Visse mindre anlegg er unntatt konsesjonsplikt etter energiloven. Dette omfatter blant annet mindre vindkraftverk med inntil fem vindturbiner og en samlet installert effekt under 1 MW. Slike anlegg behandles i stedet av kommunen etter reglene i plan- og bygningsloven.

For å bygge, eie og drive nettanlegg innenfor et bestemt område, kan det gis *områdekonsesjon* etter energiloven § 3-2. Områdekonsesjonærer har en leveringsplikt, som innebærer å «levere elektrisk energi til alle kunder innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for», jf. energiloven § 3-3. I dagens marked innebærer

leveringsplikten først og fremst en plikt for områdekonsesjonær til å tilby tilgang til kraftnettet til alle som ønsker det (tilknytningsplikt). Leveringselementet får normalt bare betydning i tilfeller der kunden ikke har avtale med en kraftleverandør.

Områdekonsesjonærer skal som utgangspunkt levere frem til hver uttakskunde i sitt område, og har monopol på å levere elektrisk energi til forbrukerne innenfor det aktuelle geografiske området områdekonsesjonen gjelder for, begrenset til det spenningsnivå områdekonsesjonen gjelder for (opptil 22 kV). En kunde som har behov for forsyning over spenningsnivået som områdekonsesjonen gjelder for, omfattes av tilknytningsplikten for stort forbruk i energiloven § 3-4. I dette tilfellet har ikke nettselskapet plikt til å bygge seg frem til kunden, men kan påta seg oppgaven. Det samme er tilfelle for kraftprodusenter. Tilknytningsplikten for produksjon av elektrisk energi er regulert i energiloven § 3-4 a.

Omsetning av elektrisk energi er også konsesjonspliktig etter energiloven § 4-1. Konsesjonsbehandling av søknader om omsetningskonsesjon skiller seg imidlertid vesentlig fra andre sakstyper omfattet av energiloven. Konsesjonsprosessen for omsetning av energi vil ikke bli nærmere omtalt i det følgende. Konsesjonsprosessen for utenlandsforbindelser etter energiloven § 4-2 vil heller ikke bli omtalt nærmere.

Formålet med konsesjonsordningen er at myndighetene kan regulere og kontrollere virksomheten slik at den foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, jf. formålsbestemmelsen i § 1-2. For at konsesjon skal kunne gis, må fordelene være større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser.

Energiloven gjelder ikke på norsk sjøterritorium (utenfor grunnlinjen), hvor havenergilova kommer til anvendelse, og heller ikke på Svalbard.

3.2 Konsesjonsbehandling

Konsesjonsbehandling etter energiloven skal være åpen, demokratisk og ikke-diskriminerende, og sikre tilstrekkelig kunnskap om det omsøkte prosjektet før vedtak fattes. Saksgangen frem til et anlegg som er konsesjonspliktig etter energiloven kan realiseres, er ofte en omfattende prosess som kan pågå over flere år. De ulike fasene i en konsesjonsprosess følger av krav fastsatt i eller i medhold av energiloven og plan- og bygningsloven kapittel 14 med forskrift om konsekvensutredninger (heretter «KU-forskriften»). I det følgende gir departementet en overordnet beskrivelse av prosessen for behandling av anleggskonsesjoner.

Den innledende planleggingen av konsesjonspliktige anlegg startes som regel av et nett-, kraft- eller prosjektutviklingselskap. Konsesjonsmyndigheten er i liten grad informert om prosjektene i denne fasen, og har ingen formell rolle.

Den formelle konsesjonsbehandlingen starter med *meldingsfasen*. Dette innebærer at tiltakshaver sender melding til NVE. Meldeplikten gjelder bare for tiltak av en viss størrelse, jf. KU-forskriften § 6. Meldingen skal blant annet inneholde et forslag til konsekvensutredningsprogram (KU-program). Meldingen skal bidra til å gi offentlige myndigheter, interesseorganisasjoner og lokalsamfunnet informasjon om prosjektet. Meldingen sendes på høring slik at berørte interesser kan komme med innspill til hva som

bør konsekvensutredes. Høringsfristen er minimum seks uker, jf. KU-forskriften § 15 første ledd siste punktum. På bakgrunn av meldingen og innkomne innspill vil NVE fastsette KU-program. KU-programmet stiller krav til hva tiltakshaver må utrede før det kan søkes om konsesjon. Her beskriver NVE hvilke temaer og alternativer som skal utredes, og angir fremgangsmåter for utredningene. Beslutningen om fastsettelse av KU-program kan ikke påklages. Meldingsfasen reguleres av plan- og bygningsloven kapittel 14 og KU-forskriften.

De største kraftledningssakene krever i tillegg at tiltakshaver, før et prosjekt kan meldes, utarbeider en konseptvalgutredning (KVU) med ekstern kvalitetssikring. I slike saker sendes konseptvalgutredningen på høring, og departementet avgir en uttalelse om behov og konseptvalg før meldingsfasen kan starte.

Når prosjektet er tilstrekkelig modnet og konsekvensutredningen (også omtalt som «KU») er gjennomført, kan tiltakshaver søke om konsesjon. Det er krav til konsekvensutredning også der det ikke er krav om melding. Da skal konsekvensutredningen være en del av konsesjonssøknaden, det vil si uten forutgående fastsettelse av et prosjektspesifikt KU-program.

Søknadsfasen reguleres først og fremst av energiloven, men det er også enkelte relevante regler i KU-forskriften. Konsesjonssøknaden skal gi de opplysninger som er nødvendige for å vurdere om tillatelse skal gis og hvilke vilkår som eventuelt skal settes.

Konsekvensutredningen skal følge vedlagt. Konsesjonsmyndigheten kan be om tilleggsopplysninger eller stille krav om at det må gjennomføres tilleggsutredninger dersom søknaden eller konsekvensutredningen ikke oppfyller krav gitt i lov, forskrift eller KU-program.

Konsesjonssøknaden med konsekvensutredning sendes på høring i minimum seks uker, jf. KU-forskriften § 25 første ledd tredje punktum. Søknaden skal også kunngjøres og utlegges til gjennomsyn. Hvis det finnes «ubetenkelig», kan NVE for visse typer tiltak beslutte å unnlate høring og utleggelse, eller det kan fastsettes kortere høringsfrist. Når høringsfristen er utløpt, sender NVE alle uttalelsene til tiltakshaver med en frist for kommentarer. Deretter vurderer NVE søknaden og innkomne innspill. I større saker arrangerer NVE også en befaring i det berørte området. Dersom befaringen avdekker at saken ikke er godt nok opplyst, kan NVE stille krav om tilleggsopplysninger.

Hvis det konsesjonssøkte tiltaket vil kunne påvirke samiske interesser direkte, vil tiltaket være konsultasjonspliktig etter reglene i sameloven kapittel 4. Konsultasjonsplikten gjelder Sametinget og andre representanter for berørte samiske interesser, jf. sameloven § 4-2. Hvem som er «berørte samiske interesser» må vurderes konkret av NVE, og kan for eksempel være berørte reinbeitedistrikt, siidaer eller samiske lokalsamfunn.

Konsultasjoner skal blant annet gjennomføres i god tro og med formål om å oppnå enighet, jf. sameloven § 4-6 første ledd. Det er imidlertid ikke noe krav om at konsultasjonene må resultere i enighet.

Konsesjonær er selv ansvarlig for å skaffe nødvendige tillatelser etter annet lovverk. Når det gjelder vindkraftverk på land må konsesjonen være i samsvar med en gjeldende

kommunal arealplan, fortrinnsvis en områderegulering. Det kreves da en planavklaring etter plan- og bygningsloven før det kan tildeles en konsesjon etter energiloven.

For andre typer produksjonsanlegg kan planavklaringen skje ved at det gis dispensasjon fra gjeldende arealplan, eller at konsesjon etter energiloven gis virkning som statlig plan.

Regional- og transmisjonsnett, transformatorstasjoner og andre større kraftledninger som krever anleggskonsesjon etter energiloven, er unntatt fra plan- og bygningsloven, jf. plan- og bygningsloven § 1-3, se NOU 2022: 6 s. 125-126. Det er kun bestemmelsene om konsekvensutredning i kapittel 14 og om stedfestet informasjon i kapittel 2 som gjelder for slike anlegg. Dette betyr at det kan gis konsesjon og bygges anlegg uavhengig av planstatus, at det ikke skal lages reguleringsplan eller gis dispensasjon for slike anlegg, og at det ikke kan vedtas planbestemmelser for dem.

Når saken er godt nok opplyst, fatter NVE vedtak i saken. Vedtaket kan enten være å gi konsesjon eller at konsesjonssøknaden avslås. Det kan settes vilkår for konsesjonen. Dersom vedtaket blir påklaget, vurderer NVE først om klagen inneholder opplysninger som gir grunnlag for å omgjøre eller oppheve vedtaket. Dersom dette ikke er tilfelle, sendes klagen til Energidepartementet. Klagebehandlingen innebærer som regel at departementet prøver saken fullt ut. I enkelte saker kan det også være behov for at departementet gjennomfører ny befaring. Departementets klagevedtak i saken er endelig og kan ikke påklages.

I visse typer saker ligger vedtakskompetansen i stedet til Energidepartementet eller Kongen i statsråd. Departementet fatter blant annet vedtak i første instans om utenlandskabler og elektriske anlegg som krever konsesjon etter både energiloven og havenergilova. I slike tilfeller er praksis at NVE leverer en innstilling til departementet, før departementet fatter vedtak. Kongen i statsråd er klageinstans i slike saker.

Vedtakskompetansen ligger til Kongen i statsråd ved tildeling av konsesjon til nye, store kraftledningsanlegg og elektriske anlegg for tilknytning av vannkraftverk som krever konsesjon av Kongen i statsråd etter vassdragslovgivningen. I slike tilfeller er praksis at Energidepartementet leverer en tilrådning. Vedtak fra Kongen i statsråd kan ikke påklages.

Utbyggingsløsningen er i varierende grad spesifisert i konsesjonen. Anleggets endelige utforming skal normalt beskrives i en *detaljplan for bygging og drift av anlegget* før bygging kan påbegynnes. Detaljplanen beskriver den endelige utformingen av det konsesjonsgitte anlegget og eventuelle hjelpeanlegg, hvordan miljøhensyn som er kommet frem i konsesjonsprosessen skal ivaretas og skal ellers utfylle konsesjonen så langt det er nødvendig.

Detaljplanen sendes normalt på høring. Detaljplanen må godkjennes av NVE før byggestart. Vedtak om godkjenning blir normalt fattet med vilkår, og kan påklages til Energidepartementet. Dersom vedtaket påklages, vurderer NVE først om klagen inneholder opplysninger som gir grunnlag for å omgjøre eller oppheve vedtaket. Dersom dette ikke er tilfelle, oversendes klagen til Energidepartementet. Departementets vedtak om godkjenning av detaljplan er endelig. Når endelig godkjenning av detaljplan

foreligger, og privatrettslige forhold er avklart, kan konsesjonær normalt starte bygging av anlegget.

Saksbehandlingsreglene i energiloven suppleres av alminnelig forvaltningsrett. Forvaltningsloven gir søkere et krav på en forsvarlig og grundig behandling av en konsesjonssøknad. Etter forvaltningsloven § 11 har blant annet forvaltningsorganet plikt til å veilede søker. Forvaltningen har også plikt til å sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. § 17. Etter § 24 stilles det krav om begrunnelse for vedtak. Som minimumskrav skal begrunnelsen vise til de regler og faktiske forhold som vedtaket bygger på, og de hovedhensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen. Kravet til begrunnelse vil i den enkelte sak måtte vurderes ut fra sakens viktighet og art. Naturmangfoldlovens prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12 kommer til anvendelse, herunder krav til kunnskapsgrunnlag for beslutninger som berører naturmangfoldet. Forvaltningsloven inneholder også regler om klage på vedtak.

3.3 Anleggs- og driftsfasen

Konsesjonær er ansvarlig for at vilkår satt i konsesjon eller detaljplan følges i anleggs- og driftsfasen. Konsesjonær er også ansvarlig for internkontroll av krav for ivaretagelse av krav til miljø og landskap som er fastsatt i medhold av energiloven kapittel 3. NVE fører tilsyn med at krav fastsatt i lov, forskrift og vedtak etterleves i anleggs- og driftsfasen. Ved avvik vurderer NVE ileggelse av sanksjoner eller andre reaksjoner, herunder tvangsmulkt, tilbaketrekking av konsesjon og overtredelsesgebyr. Visse overtredelser kan også straffes med bøter og/eller fengsel inntil ett år.

Det er hjemmel i energiloven for i særlige tilfeller å endre gjeldende konsesjonsvilkår av hensyn til allmenne interesser. Omgjøring kan også skje etter søknad fra konsesjonær. Omgjøringsreglene i energiloven gjelder ved siden av de alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsreglene.

Konsesjon gis for en periode på inntil 30 år regnet fra konsesjonstildelingen. Dersom konsesjonæren ønsker å videreføre driften av et anlegg utover disse 30 årene, må det søkes NVE om ny konsesjon for en eventuell reetablering av anlegget etter endt konsesjonsperiode.

De fleste konsesjoner inneholder vilkår om at konsesjonær ved nedleggelse er ansvarlig for å fjerne det nedlagte anlegget og så langt det er mulig føre landskapet tilbake til naturlig tilstand etter endt konsesjonsperiode. Dersom anlegget skal legges ned mens konsesjonen løper, må det søkes om tillatelse for nedlegging til NVE, jf. energilovforskriften § 3-5 bokstav d.

3.4 EØS-rettslige rammer

EØS-regelverket setter også rammer for forvaltningens saksbehandling. Generelt stiller ikke EØS-retten krav til saksbehandlingen som går lenger enn de krav som allerede følger av forvaltningsloven og ulovfestet rett, jf. NOU 2019: 5 (Ny forvaltningslov). Mer

spesifikke krav til konsesjonsordninger for energiltak kan utledes av sekundærretten og EU-domstolens praksis.

EUs tredje energimarkedspakke ble vedtatt i 2009 og trådte i kraft i EU i 2011. Pakken inneholder et sett av direktiver og forordninger som er innlemmet i norsk rett. Det følger av elmarkedsdirektiv III (2009/72/EF) artikkel 7 at medlemslandene skal ha en konsesjonsordning for etablering av ny produksjonskapasitet, med objektive, transparente og ikke-diskriminerende kriterier. Bestemmelsen inneholder en liste over hensyn medlemsstatene skal ta i betraktning ved fastsettelsen av kriterier for tildeling av konsesjon. Det fremgår videre at kriteriene og prosedyren for tildeling av konsesjon skal offentliggjøres, at avslag skal begrunnes og at begrunnelsen skal være objektiv, ikke-diskriminerende, velbegrunnet og behørig dokumentert. Søkeren skal også ha mulighet for å få overprøvet avgjørelsen.

Gjennom EØS-avtalen er Norge forpliktet til å gjennomføre direktiv 2011/92/EU om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger (EIA-direktivet) og direktiv 2001/42/EF om vurdering av miljøvirkninger av visse planer og programmer (SEA-direktivet). På energirettens område er direktivene gjennomført i norsk rett gjennom bestemmelser om konsekvensutredning i plan- og bygningsloven kapittel 4 og 14, med tilhørende KU-forskrift.

4 Tidlig saksavslutning

4.1 Gjeldende rett

I konsesjonsprosessens tidlige faser – meldings- og utredningsfasen – gjelder plan- og bygningsloven kapittel 14 med tilhørende KU-forskrift. Konsesjonsprosessen innledes normalt ved at forslagsstiller utarbeider en melding med forslag til utredningsprogram. Meldingen sendes på høring før konsesjonsmyndigheten fastsetter utredningsprogram. Fastsetting av KU-program er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages.

KU-forskriften § 15 tredje ledd åpner for at myndigheten kan unnlate å sende en melding på høring. Bestemmelsen forutsetter imidlertid at *«den videre behandlingen av saken stanses i samsvar med reglene i loven saken behandles etter»*. Energiloven inneholder i dag ingen eksplisitt hjemmel til å stanse eller avslutte behandlingen av en sak i meldingsfasen.

KU-forskriften § 16 tredje ledd inneholder en hjemmel for at behandlingen av en sak kan avsluttes i meldingsfasen, såfremt høring er gjennomført. Bestemmelsen lyder: *«Ansvarlig myndighet kan etter høring stanse videre behandling av saken ved å unnlate å fastsette plan- eller utredningsprogram. Avgjørelsen skal begrunnes.»*

KU-forskriften § 16 annet ledd annet punktum fastslår at beslutningen om å fastsette utredningsprogram skal gi nødvendige føringer for utredningsarbeidet. Ansvarlig myndighet kan for eksempel fastsette en frist for å gjennomføre konsekvensutredningen. Verken KU-forskriften eller energiloven har imidlertid noen hjemmel for å fastsette frist for å søke om tillatelse etter at utredningsprogrammet er fastsatt.

I søknadsfasen reguleres saksbehandlingen primært av energilovens regler. Etter energiloven § 2-1 femte, sjette og syvende ledd, skal konsesjonssøknader utlegges, kunngjøres og sendes på høring til offentlige organer og andre som tiltaket direkte gjelder. Utleggelse, kunngjøring og høring kan unnlates dersom det «finnes ubetenkelig». Vilkåret innebærer et krav om at det må være forsvarlig å unnlate høring. Særlig i mindre saker kan det være hensiktsmessig å unnlate utleggelse, kunngjøring og høring. Ifølge Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) side 86 gjelder dette for eksempel kabelanlegg og utvidelse eller endring av bestående anlegg som er uten betydning for allmennhetens interesser og som ikke medfører nye inngrep.

Også KU-forskriften § 25 har regler om høring og utleggelse for søknader som omfattes av plan- og bygningsloven kapittel 14. Bestemmelsen fastslår at det skal settes en rimelig frist for høringsuttalelser og at fristen skal være minst seks uker. For visse typer anlegg angitt i forskriftens vedlegg II, kan fristen settes kortere enn seks uker. Videre skal søknaden gjøres tilgjengelig hos NVE og forslagsstiller, og på NVEs nettsted. Reglene supplerer energiloven § 2-1.

Hvor omfattende behandlingen av en konsesjonssøknad ellers skal være, må vurderes konkret. Tillatelser etter energiloven § 3-1 gis etter fritt forvaltningskjønn. Formålsparagrafen i § 1-2 angir at produksjon, omforming, overføring mv. av energi skal foregå på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder at det skal tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt. Minstekrav for tildeling av konsesjon er at fordelene ved tiltaket overstiger skadene og ulempene. Videre skal tildeling skje basert på objektive, transparente og ikke-diskriminerende kriterier, jf. energilovforskriften § 2-2. Samfunnsøkonomisk lønnsomhet skal normalt være et sentralt moment i skjønnsutøvingen. Imidlertid kan også andre saklige hensyn tillegges vekt og begrunne et avslag, for eksempel dersom det omsøkte tiltaket er planlagt plassert i et vernet område eller et område med stor og reell fare for naturskade, eller fordi søkeren er tatt under konkursbehandling.

Energiloven åpner dermed for at søknader om konsesjon etter § 3-1 som åpenbart ikke vil bli innvilget, kan avslås tidlig og uten en omfattende prosess. Almennelige forvaltningsrettslige krav til saksbehandlingen må være oppfylt, men vedtakets begrunnelse behøver ikke å være mer omfattende enn at søkeren settes i stand til å forstå grunnlaget for avslaget.

Dersom NVE i tidlig fase av konsesjonsprosessen vurderer at det er urealistisk at et prosjekt vil få konsesjon, har NVE enten behandlet meldingen og konsesjonssøknaden på vanlig måte, eller stilt saken i bero. Behandling av saken medfører en omfattende og ressurskrevende saksbehandling av urealistiske prosjekter, som påfører aktøren, konsesjonsmyndigheten, lokale myndigheter og berørte interesser, herunder naboer og interesseorganisasjoner, unødvendige kostnader og belastning. Dersom saker stilles i bero, innebærer det en uavklart situasjon som kan være uheldig for annen arealbruk.

4.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at det innføres en ny bestemmelse i energiloven som åpner for at konsesjonsmyndigheten i visse tilfeller kan avslutte behandlingen av en melding. Formålet med lovforslaget er å effektivisere konsesjonsbehandlingen, ved å tilrettelegge for at saker om ikke-realiserbare prosjekter kan avsluttes så tidlig som mulig. Departementet forutsetter at forslagsstiller gis veiledning og anledning til å uttale seg før en sak avsluttes i medhold av den nye bestemmelsen.

For å sikre forutberegnelighet for forslagsstiller, mener departementet at det bør oppstilles kriterier for når en sak kan avsluttes i meldingsfasen. Kriteriene som foreslås er at en eventuell søknad om konsesjon til tiltaket klart må avslås, fordi (a) forslagsstiller er bortfalt, besluttet oppløst eller tatt under konkursbehandling, (b) det planlagte tiltaket helt eller delvis er plassert i et område som er omfattet av vernevedtak etter naturmangfoldloven eller Stortingets vedtak om vern av vassdraget, hvis tiltaket kan innvirke på verneverdiene, (c) det planlagte tiltaket helt eller delvis er plassert i et område hvor det er særlig fare for naturskade, eller (d) det planlagte tiltaket klart vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk.

Alternativet i bokstav d er skjønnsmessig. I praksis vil svært mange saker – også realiserbare prosjekter – omfatte negative virkninger av ulik grad. Departementet ser likevel at det kan være visse konsesjonssaker, særlig innen kraftproduksjon, som innebærer så sterke negative virkninger for miljø eller annen arealbruk, at det er klart at saken ikke har potensial for tilstrekkelig avbøtende tiltak og/eller at tiltakets fordeler ikke kan veie opp for ulempene. I slike tilfeller bør behandlingen av tiltaket kunne avsluttes tidlig i konsesjonsprosessen. For at kriteriet foreslått i bokstav d ikke skal favne for vidt, oppstilles det krav om *kvalifisert sannsynlighetsovervekt*, at de negative virkningene må være *vesentlige*, og at en eventuell konsesjonssøknad *av den grunn vil bli avslått*.

Behandlingen av en melding skal ikke avsluttes begrunnet med faktiske forhold som i vesentlig grad kan belyses gjennom konsekvensutredningen. Forslaget innebærer likevel en viss risiko for at behandlingen av et ønsket og realiserbart prosjekt blir avsluttet på grunn av uriktig eller mangelfullt kunnskapsgrunnlag. Risikoen antas å være begrenset såfremt praksis knyttet til veiledning og dialog mellom konsesjonsmyndigheten og forslagsstiller i tidlig fase, videreføres. En eventuell beslutning om å avslutte saken vil uansett ikke være til hinder for at forslagsstiller senere kan inngi melding om et tilsvarende prosjekt på nytt.

Etter departementets syn vil den nye regelen sikre en mer transparent prosess sammenliknet med dagens praksis. En hjemmel for å avslutte en sak tidlig vil dessuten kunne ha en viss signaleffekt, slik at prosjekter som innebærer vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk ikke meldes eller omsøkes.

Departementet foreslår at den nye bestemmelsen inntas i en ny paragraf i energiloven kapittel 2. Det foreslås samtidig at den nye paragrafen henviser til reglene om meldingsfasen i plan- og bygningsloven kapittel 14. Dette vil gi både aktører og

allmennheten bedre oversikt over hvordan konsesjonsprosessen i meldingsfasen gjennomføres i praksis.

Beslutning om å avslutte behandlingen av en melding treffes ved enkeltvedtak, og avgjørelsen skal begrunnes. Klageadgang innebærer en teoretisk risiko for at den samlede saksbehandlingen kan bli mer omfattende enn i dag, dersom førsteinstansen beslutter å avslutte en sak og klageinstansen senere omgjør vedtaket. Departementet vurderer imidlertid at slike tilfeller vil være sjeldne. Når sakene vurderes samlet, mener departementet at den nye regelen totalt sett er egnet til å frigjøre ressurser og dermed effektivisere konsesjonsbehandlingen.

Etter at NVE har fastsatt utredningsprogram, er det visse saker som ikke blir fulgt opp med konsesjonssøknad innen rimelig tid. Langt tidsforløp mellom fastsettelsen av utredningsprogrammet og søknadstidspunktet kan skape usikkerhet for berørte interesser og medføre behov for tilleggsutredninger. Det er lite effektivt at sakene i praksis må gjennom flere runder med konsekvensutredninger, med påfølgende justering av søknaden, nye høringer og så videre. Derfor foreslår departementet å innføre en regel om at tiltaket må meldes på nytt dersom det ikke er søkt om konsesjon innen to år etter fastsettelsen av utredningsprogrammet. Fristen kan forlenges etter søknad. Tilsvarende bestemmelse finnes i havenergilovforskrifta § 2d tredje ledd siste punktum. Bestemmelsen vil kunne ha en viss signaleffekt og bidra til å sikre en mer effektiv gjennomføring av påbegynte saker. Det foreslås en overgangsbestemmelse for saker hvor utredningsprogram ble fastsatt før bestemmelsen trer i kraft. I slike saker vil toårsfristen regnes fra ikrafttredelsen.

Når det gjelder søknadsfasen, foreslår departementet å åpne for at høring og kunngjøring av en konsesjonssøknad kan unnlates dersom det er «klart at søknaden må avslås». Formålet med forslaget er å redusere saksbehandlingstiden i saker som uansett ikke vil bli innvilget. En tilsvarende bestemmelse finnes i vannressursloven § 24 annet ledd bokstav c. Forslaget vil derfor også innebære en harmonisering av regelverket på energi- og vassdragsrettens område.

Isolert sett åpner dagens ordlyd i energiloven § 2-1 sjette ledd siste punktum, og syvende ledd tredje punktum, for å unnta kunngjøring og høring av søknader som åpenbart vil få avslag. På grunn av KU-forskriften § 26 første og annet ledd finner departementet at det likevel er nødvendig at adgangen til å unnlate kunngjøring og høring for slike søknader fremgår direkte i lovteksten. Den nye regelen innebærer blant annet at unntak fra høring kan besluttes selv om søknaden gjelder et tiltak nevnt i KU-forskriften vedlegg I. Se punkt 6 for informasjon om andre foreslåtte endringer i nåværende § 2-1 (forslagets § 2-2).

Når det ellers gjelder behandlingen av konsesjonssøknader som klart vil få avslag, viser departementet til omtalen av gjeldende rett i punkt 4.1 over, om at energiloven allerede åpner for «tidlig avslag» i den forstand at visse søknader kan avslås uten befaringslønnsomhetsberegninger mv., og med en kortfattet begrunnelse. Slike forenklete saksbehandlingsgrep vil normalt være forsvarlig hvis det allerede i den innledende konsesjonsbehandlingen er åpenbart at søknaden vil få avslag, for eksempel fordi det omsøkte tiltaket er planlagt plassert i et vernet område eller er i strid med SP artikkel 27. Forhold ved det omsøkte tiltaket som kan gi grunnlag for tidlig saksavslutning i

meldingsfasen, jf. forslaget § 2-1 tredje ledd bokstav b-d, vil typisk også kunne danne grunnlag for forenklede saksbehandlingsgrep under konsesjonsbehandlingen.

Den nye hjemmelen til å avslutte behandlingen av en melding kan som utgangspunkt ikke benyttes dersom begrunnelsen for å avslutte saken er at meldingen inneholder feil eller mangler som kan rettes, for eksempel fordi den ikke oppfyller minimumskravene i KU-forskriften § 14. Meldinger som ikke oppfyller gjeldende krav skal i stedet avvises. Det samme gjelder konsesjonssøknader som ikke oppfyller krav fastsatt i lov, forskrift eller utredningsprogram. Departementet foreslår å innføre en ny bestemmelse i energiloven som klargjør adgangen til å avvise en sak. Spørsmål om avvisning på grunn av feil eller mangler, må ses i sammenheng med veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11. Konsesjonsmyndigheten skal sette en rimelig frist for retting og opplyse om at saken vil bli avvist dersom fristen oversittes. Avvisningsvedtaket er et enkeltvedtak som skal begrunnes og kan påklages.

5 Områdekonsesjonærens henteplikt

5.1 Gjeldende rett

Etter energiloven § 3-2 kan det innen et geografisk avgrenset område gis en generell konsesjon til å bygge, eie og drive anlegg for fordeling av elektrisk energi, kalt områdekonsesjon. Områdekonsesjon gis for fordelingsanlegg med nominell spenning fra 230 V og opp til og med 22 kV, jf. energilovforskriften § 3-3, jf. energiloven § 3-2 annet ledd. Etter energilovforskriften § 3-3 annet ledd kan områdekonsesjon også gis for kablede anlegg og utvidelser i bestående transformator- og koplingsstasjoner, med nominell spenning opp til og med 132 kV, forutsatt at disse ligger innenfor et avgrenset område med et betydelig bymessig preg. Dette omtales som «utvidet områdekonsesjon».

Den som har områdekonsesjon etter § 3-2, har etter energiloven § 3-3 en plikt til å levere elektrisk energi til alle kunder innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for. Bestemmelsen i § 3-3 inneholder også en tilknytnings- og investeringsplikt. Dette omtales ofte som områdekonsesjonærens leveringsplikt. Områdekonsesjonærens leveringsplikt er nærmere regulert i NEM-forskriften § 3-1. Leveringsplikten i distribusjonsnett er innebærer en plikt for områdekonsesjonæren til å bygge nett helt frem til uttakskunder som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV.

Tilknytningsplikten for uttakskunder som ikke tilknyttes i medhold av områdekonsesjonen, reguleres av energiloven § 3-4. Tilknytningsplikten etter § 3-4 gjelder for alle som har anleggskonsesjon etter § 3-1, og supplerer dermed områdekonsesjonærens tilknytningsplikt etter § 3-3. Anleggskonsesjonærenes plikt til å tilknytte uttakskunder er nærmere regulert i NEM-forskriften § 3-2.

Tilknytningsplikten for produksjon reguleres av energiloven § 3-4a. Bestemmelsen omfatter både anleggs- og områdekonsesjonærer, og gjelder på alle spenningsnivå. Tilknytningsplikten for produksjon er nærmere regulert i NEM-forskriften § 3-3. Tilknytningsplikten innebærer en plikt til å knytte til, og om nødvendig omsøke og

investere i nye nettanlegg. Tilknytningsplikten gjelder kun til eksisterende nett «hvor produksjonsanlegget mest rasjonelt kan tilknyttes», jf. NEM-forskriften § 3-3 første ledd første punktum. En produsent som ønsker tilknytning, må altså selv bygge seg frem til eksisterende punkt i nettet, med mindre områdekonsesjonæren velger å påta seg oppgaven med å bygge nett frem til produsenten.

Tilknytningsplikten for produksjon medfører ikke en plikt for anleggskonsesjonæren til å bygge seg frem til produsenten, i motsetning til områdekonsesjonærens leveringsplikt for uttakskunder.

Områdekonsesjonærens adgang og plikt til å fastsette og kreve inn anleggsbidrag reguleres av forskrift om kontroll av nettvirksomhet kapittel 16.

5.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å innføre en plikt for områdekonsesjonærer for tilknytning av produksjon som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Departementet omtaler i det følgende denneplikten som «områdekonsesjonærens henteplikt». Områdekonsesjonærens henteplikt for ny produksjon skal tilsvare områdekonsesjonærens leveringsplikt for nytt forbruk. Departementet foreslår at innføringen av henteplikt tas inn som et nytt annet ledd i energiloven § 3-4 a. Områdekonsesjonærer vil med departementets forslag kun ha henteplikt for produksjon som tilknyttes nett opp til og med 22 kV. Dette gjelder også for områdekonsesjonærer som har utvidet områdekonsesjon etter energilovforskriften § 3-3 annet ledd.

De fleste nettilknytningene av kraftproduksjon med spenning opp til og med 22 kV er forholdsvis korte ledninger, men det finnes eksempler på at slike ledninger kan være flere kilometer lange. I dag tar konsesjonsmyndigheten hensyn til og vurderer konsekvensene av nettanlegget i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av produksjonsanlegg.

Med departementets høringsforslag vil konsesjonsmyndighetenes mulighet til å vurdere nettilknytningens virkninger ved konsesjonsbehandlingen av produksjonsanlegget innskrenkes noe. I dagens veileder for konsesjonssøknader for solkraftverk skriver NVE at dersom områdekonsesjonær bygger nettilknytningen, skal tiltakshaver gi en kort beskrivelse av planlagte nettanlegg, inkludert angivelse av planlagt grensesnitt mot nettselskapet. Det står videre at kostnadsoverslag for anleggsbidrag for tilknytningsledningen skal legges ved søknaden. Departementet legger til grunn at denne praksisen videreføres for alle produksjonsteknologier ved innføring av en henteplikt for områdekonsesjonær, og at nettilknytningens prissatte virkninger vil være mulig å hensynta som en del av konsesjonsbehandlingen for produksjonsanlegget. I tillegg legger departementet til grunn at man ved konsesjonsbehandlingen bør kunne foreta en overordnet vurdering av om nettilknytningen vil innebære vesentlige ikke-prissatte ulemper, og innhente tilleggsinformasjon ved behov ved konsesjonsbehandling av produksjonsanlegget.

Endringsforslaget medfører at områdekonsesjonæren får en plikt til å bygge nettanlegg frem til et hensiktsmessig grensesnitt ved produksjonsanlegget, tilsvarende

områdekonsesjonærens leveringsplikt for uttakskunder. Grensesnittet for leveringsplikten i fordelingsnettene er i dag vanligvis klemme på husvegg, eller ved innføring gjennom grunnmur, jf. Ot.prp.nr.62 (2008-2009) s. 44. Grensesnittet vil normalt ikke omfatte installasjoner inne i bygg, med mindre det gjelder konsesjonærens fremføring til et avtalt punkt.

Ettersom den foreslåtte henteplikten vil gjelde for tilknytning av kraftverk med forskjellig teknologi, med ulike utforminger og spesifisering av anleggene, vil det eksakte tilknytningspunktet kunne variere. Elektriske anlegg i et vannkraftverk med nettilknytning opp til og med 22 kV består typisk av generator, transformator og bryteranlegg. Anleggene er normalt plassert i kraftverkbygningen. Tilknytningsledningen går frem til denne bygningen.

De elektriske anleggene i et solkraftverk består av blant annet solcellepaneler, intern kabling, omformere, transformator, vekselretter og bryteranlegg, hvorav de tre sistnevnte normalt er konsesjonspliktige høyspente anlegg. I tillegg kan høyspent batteri bli aktuelt. I mindre solkraftanlegg vil også transformator, vekselrettere og brytere være plassert i en prefabrikkert kontainer. Solkraftanlegg med behov for nettilknytning på 22 kV kan også ha høyspente anlegg plassert i nettstasjoner eller bygninger. Tilknytningsledningen går inn til kontaineren, nettstasjonen eller bygningen, som ofte er plassert tett inntil gjerdet.

De elektriske anleggene i et vindkraftverk består blant annet av transformator og bryteranlegg, som gjerne er plassert i en nettstasjon eller bygning. Tilknytningsledningen går frem til denne bygningen. Det er få vindkraftverk tilknyttet nett opp til og med 22 kV i Norge, og departementet antar at forslaget om innføring av henteplikt for områdekonsesjonæren vil ha begrenset, om noen, betydning for vindkraftverk.

Departementets forslag er avgrenset til nye produksjonsanlegg som kan kobles til nett opp til og med 22 kV. Ved behov for tilknytning i regional- og transmisjonsnettene vil det fortsatt være den enkelte produsents ansvar å sørge for nettanlegg fra produksjonsanlegget til det punkt i nettet som nettselskapet anviser, jf. Ot.prp.nr.62 (2008-2009).

Innføringen av henteplikt for områdekonsesjonærer vil innebære at nettanlegg for tilknytning av nye produksjonsanlegg inngår i den økonomiske reguleringen av nettselskapet. Kostnadene ved strømmettet finansieres av nettkundene gjennom nettleie. Departementet forutsetter at det kreves fullt anleggsbidrag på investeringskostnadene som er direkte henførbare til produksjonen, jf. reglene om anleggsbidrag i forskrift om kontroll av nettvirksomhet kap. 16. Departementet viser også til bestemmelsen om beregning av tariff for produksjonsrelaterte nettanlegg etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1. Departementet forutsetter derfor at det er mulig at produsentene dekker de fulle investeringskostnadene, kostnadene ved drift og vedlikehold, samt fremtidige reinvesteringer av nettilknytningen uten å belaste nettselskapets øvrige kunder. Dersom områdekonsesjonæren overdimensjonerer, vil imidlertid kostnadene for overdimensjoneringen måtte dekkes av nettselskapets øvrige kunder gjennom økning i inntektsrammen (nettleien). Departementet antar at endringsforslaget kan føre til en økning i antallet klagesaker om fastsetting av anleggsbidrag.

Departementet foreslår å utvide adgangen til å gi dispensasjon for tilknytnings- og investeringsplikten til også å gjelde områdekonsesjonærens henteplikt. Departementet viser til omtalen av dispensasjonsadgangen etter § 3-4 a i Prop. 5 L (2017-2018).

Dersom nettselskapet mener at det ikke er samfunnsmessig rasjonelt å tilknytte en produsent, må nettselskapet søke NVE om fritak fra tilknytningsplikten, jf. Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) side 35. Det samme vil gjelde for områdekonsesjonærens henteplikt. Muligheten for å søke om dispensasjon fra henteplikten antas særlig å være aktuell dersom nettilknytningen vil medføre store negative miljømessige virkninger, eller dersom tilknytningen av produksjonsanlegget utløser store tiltak i nettet. Departementet forutsetter imidlertid at virkningene av nettilknytningen fortsatt vil være en del av fremtidige konsesjonssøknader for produksjonsanlegg, og at man på den måten vil ta høyde for nettilknytningens virkninger ved konsesjonsbehandlingen av produksjonsanlegget, også når selve nettilknytningen ikke trenger en egen anleggskonsesjon.

Departementet mener det er hensiktsmessig at samme organ som er konsesjonsmyndighet også behandler eventuelle søknader om dispensasjon etter § 3-4 a. Endringsforslaget kan medføre en økt mengde med dispensasjonssøknader fra hente-, tilknytnings- og investeringsplikten dersom områdekonsesjonæren vurderer at tiltaket ikke er samfunnsmessig rasjonelt. Til gjengjeld vil antall søknader om konsesjonssøknader gå ned, slik at departementet legger til grunn at den totale ressursbruken går ned for konsesjonsmyndighetene.

Nettanlegg som realiseres i medhold av områdekonsesjon krever planavklaring etter plan- og bygningsloven. Videre viser departementet til at områdekonsesjonæren i henhold til områdekonsesjonens standardvilkår om forelegging må følge en viss prosedyre før arbeidet med nettanlegg kan starte. Foreleggingsvilkåret medfører at områdekonsesjonæren før byggestart må ha forelagt planene for blant annet berørte grunneiere, kommunen, statsforvalter, fylkeskommune og andre relevante myndigheter. Uenighetssaker legges frem for NVE, som ved enkeltvedtak avgjør om det planlagte nettanlegget skal bygges, eventuelt med vilkår, eller nektes gjennomført. NVE kan i slike tilfeller også avgjøre søknader om ekspropriasjon. Vedtak i uenighetssaker og eventuelt vedtak om samtykke til ekspropriasjon kan påklages til Energidepartementet. Endringsforslaget medfører at antallet uenighetssaker kan øke.

Forslaget om innføring av områdekonsesjonærens henteplikt er ikke i veien for at den som søker om konsesjon til å bygge, eie og drive produksjonsanlegget, også kan søke om en egen anleggskonsesjon for nettilknytningen. Etter departementets vurdering bør slik konsesjon gis dersom konsesjonsmyndigheten vurderer de samlede tiltakene som samfunnsmessig rasjonelle.

Forslaget om innføring av henteplikt vil medføre at en stor del av de sakene som i dag trenger en anleggskonsesjon fra NVE vil realiseres gjennom områdekonsesjonen, og ikke være gjenstand for en individuell anleggskonsesjonsbehandling. Departementet legger til grunn at endringsforslaget primært vil ha betydning for nettilknytningen av små vannkraftverk, samt solkraftverk, som kan knyttes til nett med spenning opp til og med 22

kV. Større kraftverk, slik som store vannkraft- og vindkraftverk, vil som regel måtte tilknyttes på høyere spenningsnivåer, grunnet begrensninger i overføringskapasitet på lavere spenningsnivå. Slike tilknytningsanlegg krever egen anleggskonsesjon.

Departementet viser til at ledningene som tilknytter kraftverk som kan knyttes til nettet opp og til med 22 kV, i all hovedsak er korte jordkabler. Ifølge tall som departementet har fått fra NVE, er det store flertallet av anleggskonsesjoner gitt til 22 kV-nettilknytninger av vannkraftverk i 2023 under 500 meter lange, med en medianlengde på 200 meter.

Departementets forslag medfører at det vil bli færre aktører som ikke er nettselskaper, som vil bygge, eie og drive nettanlegg. Etter departementets vurdering er det visse fordeler med at én aktør har ansvaret for å planlegge og bygge nettanlegg på et visst spenningsnivå innenfor et geografisk avgrenset område. Endringsforslaget vil videre medføre at det blir færre aktører med konsesjon til å bygge, eie og drive nettanlegg som ikke har nettvirksomhet som sin primære virksomhet.

Endringsforslaget vil medføre en økt arbeidsmengde for områdekonsesjonærene.

Departementet er imidlertid kjent med at det i dag er flere områdekonsesjonærer som tilbyr å bygge seg helt frem til produksjonsanlegget. Dette har sammenheng med at tilknytningsplikten ikke innebærer en plikt, men heller ikke noe forbud, mot å bygge seg helt frem til kunden. Endringsforslaget medfører i så måte at alle produsenter vil behandles likt av områdekonsesjonærer, uavhengig av hvor i landet produksjonen vil finne seg.

Som følge av innføringen av henteplikt for områdekonsesjonærene, kan det også bli aktuelt å etablere anlegg som ikke anses for å være «anlegg for fordeling» av elektrisk energi i forbindelse med tilknytningen av nye produksjonsanlegg. Dette vil hovedsakelig gjelde produksjonsledninger. For å unngå tvil om at områdekonsesjonen omfatter de nødvendige rettighetene til å etablere denne typen anlegg, foreslår departementet derfor et nytt annet ledd i energiloven § 3-2 som presiserer at områdekonsesjoner også omfatter de nødvendige elektriske anleggene som områdekonsesjonæren etablerer i forbindelse med å oppfylle henteplikten etter § 3-4 a annet ledd.

Departementet foreslår også en presisering i § 1-4 om at bestemmelsen i § 3-4 a ikke gjelder for statens anlegg. Bestemmelsen i § 1-4 bestemmer i dag at blant annet §§ 3-3 og 3-4 i energiloven ikke gjelder for statens anlegg. Bestemmelsen ble ikke oppdatert i forbindelse med at tilknytningsplikten til produksjonsanlegg ble skilt ut i ny § 3-4 a.

6 Modernisering av søknadsreglene

6.1 Gjeldende rett

Søknad om konsesjon reguleres av nåværende energilov § 2-1. Bestemmelsen inneholder både saksbehandlingsregler og krav til innhold i en søknad.

Første ledd bestemmer at søknader etter loven skal sendes konsesjonsmyndigheten. Avhengig av søknadstype er dette Energidepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat eller Reguleringsmyndigheten for energi.

Tredje ledd krever at søknaden skal inneholde de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes. Departementet kan i forskrift fastsette hvilke opplysninger eller undersøkelser søkeren må sørge for, herunder krav om gjennomføring av ekstern kvalitetssikring. Ifølge Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 87 innebærer tredje ledd at konsesjonsmyndigheten kan kreve ny søknad eller tilleggsopplysninger i det enkelte tilfelle. Det kan for eksempel kreves at det utredes og søkes alternative traseer for kraftledninger. Også andre tilleggsutredninger kan kreves i det enkelte tilfellet, forutsatt at opplysningene er nødvendig å innhente for å vurdere om tillatelse bør gis eller hvilke vilkår som skal settes. Konsesjonær må bære kostnadene i forbindelse med innhenting av tilleggsopplysninger. Dersom en tredjeperson fremsetter krav om ny søknad eller tilleggsopplysninger i forbindelse med kunngjøring eller høring, er det konsesjonsmyndigheten som avgjør om kravet skal tas til følge, jf. Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 87.

Nåværende femte ledd bestemmer at søknader skal legges ut fysisk til gjennomsyn i lokalene til NVE og i berørte kommuner eller annet passelig sted i distriktet. Sjette ledd bestemmer at søknader skal kunngjøres i Norsk lysingsblad og i en eller flere aviser alminnelig lest i distriktet. Syvende ledd bestemmer at offentlige organer og andre som tiltaket direkte gjelder, skal få søknaden sendt til uttalelse (høring). Høring og kunngjøring kan unnlates dersom det finnes «ubetenkelig». Reglene om utleggelse, kunngjøring og høring er nærmere omtalt i punkt 4.1 over.

Siste ledd bestemmer at en søknad etter energiloven kan utsettes i påvente av en energiplan etter § 7-1. Energiloven § 7-1 fastsetter at den som har konsesjon etter §§ 3-1, 3-2 og 5-1 plikter å delta i energiplanlegging. Energiplanlegging ble innført som et overordnet begrep i forbindelse med endringer i energiloven og energilovforskriften, jf. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001). Energilovforskriften § 7-1 regulerer nærmere plikter i forbindelse med energiplanlegging. Videre har NVE fastsatt forskrift av 25. januar 2024 nr. 106 om energiutredninger i medhold av energilovforskriften § 9-1 bokstav c og energiloven § 10-6.

6.2 Departementets forslag

Reglene om fysisk utleggelse og kunngjøring av søknader i Norsk lysingsblad har antakelig liten praktisk betydning i dag. Etter departementets syn er andre kommunikasjonsformer mer egnet til å nå ut til de som har interesser i et omsøkt tiltak. Departementet foreslår derfor å endre nåværende § 2-1 femte og sjette ledd. Plikten til å legge ut søknader i de fysiske lokalene til NVE, berørte kommuner og annet høvelig sted i distriktet, foreslås erstattes med en plikt til å tilgjengeliggjøre søknader på konsesjonsmyndighetens nettsider frem til søknaden er behandlet. Videre foreslås det å fjerne plikten til å kunngjøre søknaden i Norsk lysingsblad. Etter departementets syn ivaretas berørte interessers og allmennhetens rett til informasjon og rett til å bli hørt i

tilstrekkelig grad gjennom høring, tilgjengeliggjøring på internett og kunngjøring i minst én avis som er alminnelig lest i distriktet.

I tillegg til de materielle endringsforslagene, foreslår departementet enkelte tekniske og språklige endringer. Formålet er å gjøre bestemmelsene mer tilgjengelig for leseren. Bestemmelsene om publisering, kunngjøring og høring slås sammen til ett ledd, mens reglene om innsigelse skiller ut i et eget ledd. For bedre sammenheng mellom bestemmelsene om plikt til å sende søknader på høring og adgangen til å unnlate høring, foreslås det at begge bestemmelser benytter begrepet «høring». Høringsbegrepet er godt innarbeidet og benyttes i mange sammenhenger når en sak offentliggjøres og det gis anledning til å fremme sitt syn på saken. I tillegg erstattes begrepet «ubetenkelig» med «unødvendig». Endringen samsvarer med ordlyden i forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav c, og innebærer ingen realitetsendring. Videre foreslås det en presisering av at søker kan pålegges å betale utgiftene ved kunngjøring og høring av konsesjonssøknaden.

Departementets forslag til endringer i bestemmelsen om unntak fra høring og kunngjøring i dagens § 2-1 femte ledd siste punktum og syvende ledd tredje punktum er nærmere omtalt over i punkt 4. Departementet foreslår ikke å åpne for unntak fra plikten til å tilgjengeliggjøre søknader på konsesjonsmyndighetens nettside. Plikten til kunngjøring og tilgjengeliggjøring avgrenses imidlertid av de alminnelige bestemmelsene om taushetsplikt.

Energiplanlegging inngår som grunnlag for en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet. Departementet mener at konsesjonsmyndighetene fortsatt bør ha mulighet til å kunne utsette behandlingen av en konsesjonssøknad i påvente av informasjon som kommer frem av energiplanleggingsarbeid. Energiplanlegging kan bidra til å skape et godt grunnlag og en felles forståelse for behovet for endringer i kraftsystemet gjennom grundige og åpne prosesser, også tidlig i nettplanleggingen. NVE fastsatte i 2024 en ny forskrift om energiutredninger, som regulerer nettutviklingsprosessen før konsesjonsprosessen. Forskriften har til formål å bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet gjennom langsiktig energiplanlegging, og stiller nærmere bestemte krav om energiplanlegging i energiloven og energilovforskriften.

Departementet foreslår å endre § 2-1 siste ledd ved at den viser til «energiutredninger etter forskrift fastsatt i medhold av energiloven § 7-1» istedenfor «energiplan» etter energiloven § 7-1. Hvorvidt det er behov for å utsette behandlingen av en søknad i påvente av at det utarbeides en energiutredning må fortsatt vurderes konkret av konsesjonsmyndighetene i det enkelte tilfellet. Formålet med endringsforslaget er å oppdatere begrepsbruken, og klargjøre forbindelsen mellom den forutgående nettutredningsprosessen og den etterfølgende konsesjonsprosessen.

7 Kostnader ved kunngjøring av konsesjonsvedtak

7.1 Gjeldende rett

Etter energiloven § 2-1 sjette ledd annet punktum følger det at den som søker om konsesjon skal betale utgiftene ved utleggelse og kunngjøring av konsesjonssøknaden.

Etter energiloven § 10-1 syvende ledd kan kostnader knyttet til tilsyns- og kontrollarbeid knyttet til energiloven kapittel 3 kreves dekket gjennom gebyr eller sektoravgift. De nærmere reglene for innkreving av sektoravgift følger av forskrift av 27. september 2023 nr. 1518 om sektoravgift for dekning av kostnader til Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) tilsyns- og kontrollarbeid.

I visse tilfeller kan det være en plikt til å kunngjøre eller på annen måte offentliggjøre det endelige konsesjonsvedtaket på en nærmere bestemt måte, utover plikten til å underrette sakens parter i henhold til forvaltningsloven § 27. Naturmangfoldloven § 56 medfører en plikt til kunngjøring og offentliggjøring av tillatelse til tiltak i forekomster av en utvalgt naturtype. Etter naturmangfoldloven § 56 første ledd første punktum skal en slik tillatelse kunngjøres i «minst én avis som er alminnelig lest på stedet eller på den måten som følger av den enkelte lov». Bestemmelsen gjelder etter sin ordlyd kun vedtak som gir tillatelse til tiltak, slik som en konsesjon, og ikke avslag på søknader om slike tillatelser. Plikten til å kunngjøre og offentliggjøre tillatelsen påligger den myndigheten som har tillatt tiltak i forekomster av utvalgte naturtyper, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 439.

Energiloven har ikke en egen bestemmelse om kunngjøring og offentliggjøring av konsesjonsvedtak etter energiloven § 3-1. Kostnadene knyttet til kunngjøring av konsesjonsvedtak bæres dermed i utgangspunktet av konsesjonsmyndigheten selv.

7.2 Departementets forslag

Departementet foreslår en egen hjemmel for konsesjonsmyndigheten til å pålegge konsesjonær å dekke kostnader som oppstår i forbindelse med kunngjøring av konsesjonsvedtak etter energiloven § 3-1. Krav om kostnadsdekning gjelder kun de tilfellene der konsesjonsmyndighetene innvilger konsesjon etter energiloven § 3-1. Departementet foreslår at hjemmelen tas inn som et eget ledd i endringsforslagets § 2-4.

Kostnadsdekningsplikten vil kunne omfatte kostnader knyttet til kunngjøring av vedtak i medhold av kunngjøringsplikten etter naturmangfoldloven § 56, men vil også kunne omfatte kostnadene forbundet med kunngjøring eller offentliggjøring av konsesjonsvedtaket i andre tilfeller.

8 Konsesjonens varighet

8.1 Gjeldende rett

Konsesjoner etter energiloven gis for et begrenset tidsrom. Etter energiloven § 2-2 annet ledd kan konsesjoner etter lovens kapittel 3, 4 og 5 gis for et begrenset tidsrom på inntil

30 år. Den øvre grensen på tillatt konsesjonstid gjelder dermed blant annet for anleggskonsesjoner, områdekonsesjoner, omsetningskonsesjoner og fjernvarmekonsesjoner.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at konsesjonsmyndighetene gir konsesjon for en tidsperiode som er mindre enn 30 år.

Etter lovens ordlyd regnes tidsrommet fra det tidspunktet da konsesjonen ble gitt. I forvaltningspraksis har det vært lagt til grunn at det er anledning til å gi konsesjonen inntil 30 års varighet regnet fra idriftsettelsen av anlegget. Da energiloven ble vedtatt, var 30 år «antatt gjennomsnittlig levetid teknisk og økonomisk for elektriske anlegg og fjernvarmeanlegg», jf. Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 86.

Begrensningen i konsesjonens varighet gjelder ikke for statens anlegg, jf. energiloven § 1-4. Bestemmelsen i energiloven § 1-4 medfører at enkelte av bestemmelsene i energiloven ikke gjelder for statens anlegg. Oppstillingen er uttømmende, og øvrige bestemmelser i energiloven gjelder for statens anlegg på lik linje med alle andre. Med «statens anlegg» menes anlegg som eies av staten som sådan, herunder av forvaltningsbedrifter, men ikke anlegg som tilhører statseide aksjeselskap, statsforetak og andre statlige virksomheter som er skilt ut fra staten i egne rettssubjekter, se Jens Naas-Bibow og Gunnar Martinsen m.fl., *Energiloven med kommentarer*, 2. utg., Gyldendal, 2011, s. 33. Bestemmelsen om statens anlegg er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 83-84.

8.2 Departementets forslag

Departementet foreslår at den øvre grensen for hvor lang varighet konsesjoner etter lovens kapittel 3, 4 og 5 kan ha, økes til inntil 50 år. Etter departementets vurdering bør hovedregelen fortsatt være at konsesjonsperioden tilpasses det enkelte anleggets antatte tekniske og økonomiske levetid. Vindturbiner har eksempelvis en teknisk levetid i dag i størrelsesorden 25 til 30 år, med mulig forlengelse til 35 år i fremtiden. For solkraftverk estimeres gjerne teknisk levetid på om lag 40 år. Kraftledninger kan ha en enda lengre levetid enn dette, gjerne 60 til 70 år, og tidvis opptil 90-100 år. I likhet med kraftledninger består ofte fjernvarmeanlegg av komponenter med varierende teknisk levetid, som byttes ut i ulik takt. Det er dermed vanskelig å estimere noen typisk levetid for slike anlegg.

Departementet mener prinsippet om at konsesjoner etter energiloven kapittel 3, 4 og 5 gis for en tidsbegrenset periode, bør videreføres. Etter departementets vurdering sikrer dette en tilstrekkelig balanse mellom konsesjonærens ønske og behov for forutsigbarhet, sammen med konsesjonsmyndighetenes og allmennhetens kontroll med anlegget.

Bestemmelsen om konsesjonens varighet er en øvre grense for hvor lang konsesjonsperioden kan være. Den klare hovedregelen må være at varigheten for energikonsesjoner knyttes til anleggets antatte tekniske levetid. Dette er i tråd med dagens forvaltningspraksis for produksjonsanlegg. Nettanlegg vil ofte ha en lengre antatt teknisk levetid enn 50 år. En utvidelse av grensen på konsesjoners varighet til 50 år, vil imidlertid gjøre det mulig å i større grad knytte konsesjonsvarigheten til nettanleggets tekniske levetid. Departementet mener en utvidelse av grensen på konsesjoners varighet til inntil

50 år sikrer en balanse mellom hensynet til forutsigbarhet for konsesjonærene og hensynet til myndighetenes og allmennhetens kontroll med anlegget, herunder miljøvirkninger.

Departementet legger til grunn at nåværende praksis med at samlekonsesjoner for flere ulike anlegg til samme konsesjonær gis lik utløpsdato, videreføres.

Konsesjoner etter energiloven kapittel 3, 4 og 5 omfatter blant annet konsesjoner til fysiske elektriske anlegg, slik som anleggskonsesjon etter § 3-1 til produksjonsanlegg. For enkelte anlegg kan det være naturlig å fastsette den konkrete konsesjonsperioden som et konsesjonsvilkår ut fra en beregning av anleggets antatte tekniske levetid, med start fra anleggets idriftsettelse. Konsesjoner til omsetning av elektrisk energi etter energiloven § 4-1 er på sin side ikke en konsesjon til et fysisk anlegg, slik at det ikke blir mulig å regne konsesjonens varighet fra idriftsettelsen av et anlegg. Områdekonsesjoner etter energiloven § 3-2 gjelder flere fysiske anlegg som kontinuerlig bygges, og konsesjonens varighet bør dermed ikke begrenses til tidspunktet for idriftsettelse av ett anlegg. Det samme resonnementet gjelder også fjernvarmeanlegg som bygges med konsesjon etter energiloven § 5-1. Etter departementets vurdering er det hensiktsmessig at yttergrensene for konsesjonens varighet er den samme for alle konsesjoner gitt etter energiloven kapittel 3, 4 og 5. Departementet foreslår derfor å beholde dagens formulering om at den maksimalt tillatte konsesjonsperioden skal regnes fra det tidspunktet da «konsesjonen ble gitt».

Bestemmelsen legger opp til at konsesjonsmyndigheten i den enkelte konsesjon kan fastsette et hensiktsmessig tidspunkt for når konsesjonens varighet regnes fra, for eksempel fra tidspunktet for idriftsettelse for nye anlegg. Forutsetningen er at den enkelte konsesjon ikke får en varighet som går ut over den maksimalt tillatte konsesjonsvarigheten på 50 år regnet fra det tidspunktet endelig konsesjon ble gitt.

Utgangspunktet for konsesjonsperiodens varighet vil etter departementets forslag være det tidspunktet konsesjonsmyndigheten fatter vedtaket om tildeling av konsesjon. Hvis en konsesjon blir påklaget, regnes grensen for konsesjonsperiodens varighet fra det tidspunktet klageinstansen treffer vedtak om tildeling av konsesjon.

Dersom konsesjonæren ønsker å forlenge konsesjonsperioden, må det fortsatt søkes konsesjonsmyndigheten om ny konsesjon for en videreføring, eventuelt reetablering, av anlegget etter endt konsesjonsperiode.

Departementet foreslår å videreføre regelen om at den tidsmessige begrensningen ikke gjelder for statens anlegg, jf. energiloven § 1-4.

9 Regulering av detaljplanfasen

9.1 Gjeldende rett

I saker hvor det blir gitt anleggskonsesjon for å bygge, eie og drive store og arealkrevende anlegg etter energiloven § 3-1, setter konsesjonsmyndigheten ofte krav om at konsesjonæren utarbeider en detaljplan for anlegget. En detaljplan angir den endelige

utformingen av anlegget, innenfor konsesjonens grenser. Detaljplanen beskriver også alle arealinngrepene, og hvordan miljø og landskap skal ivaretas i anleggs- og driftsfasen. I konsesjonen kan det også fastsettes anleggsspesifikke vilkår for hvilke temaer som må omtales nærmere i detaljplanen.

Konsesjonæren må gjennomføre byggearbeidet, tiltaket og eventuelle avbøtende tiltak i tråd med planen. I tillegg kan konsesjonsmyndigheten sette særskilte vilkår for godkjenning av planen.

Detaljplan behandles og godkjennes av NVE ved enkeltvedtak, og kan påklages. Der det settes vilkår om utarbeiding av detaljplan, settes det også vilkår om at anleggsarbeid ikke kan starte før detaljplanen er godkjent.

Begrepet detaljplan finnes ikke i energiloven i dag, men er i praksis et sentralt virkemiddel i oppfølgingen av store, arealkrevende konsesjonssaker etter energiloven. Det samme er tilfellet for konsesjoner etter vassdragslovgivningen. Havenergilova har en egen lovregulering av krav til godkjent detaljplan før anlegget kan bygges, jf. havenergilova §§ 3-1 annet ledd og 3-2 annet ledd, jf. også havenergilovforskrifta §§ 9 og 10.

9.2 Departementets forslag

Godkjent detaljplan for bygging og drift av energianlegg er et sentralt styrende dokument for tilsyn med anlegget. Departementet foreslår å innføre en ny bestemmelse i energiloven om krav til detaljplan for nye anlegg med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1. Departementet foreslår at bestemmelsen fastslår at det i utgangspunktet skal utarbeides en detaljplan for anleggets tekniske utforming samt relevante miljø- og landskapsmessige forhold, som må godkjennes før byggingen av nye tiltak kan iverksettes.

Etter departementets mening vil innføringen av et lovfestet krav til detaljplan gi både aktører og allmennheten bedre innsikt i hvordan konsesjonsprosessen etter energiloven gjennomføres i praksis. Departementet viser videre til at detaljplanen og eventuelle vilkår for godkjenning av detaljplanen kan inneholde tyngende forpliktelser for konsesjonær, og at det er ønskelig med et enda klarere hjemmelsgrunnlag for detaljplaner. Innføringen av krav til detaljplan i energiloven vil også tydeliggjøre kravet om at detaljplanen må være godkjent før byggearbeidet kan starte.

Detaljplanen skal normalt beskrive hvordan anlegget skal bygges innenfor rammene av den konsesjonen som er gitt, og hvordan miljøhensyn skal ivaretas. Detaljplanen omfatter anlegget og alle hjelpeanlegg som anleggsveier, masseuttak, massedeponier, riggplasser og utforming av tekniske inngrep. Detaljplanen skal normalt også inneholde en beskrivelse av arealbruken, en teknisk beskrivelse av anleggets komponenter og installasjoner, og et kart som viser den nøyaktige plasseringen av disse. Dersom utbyggingsløsningen er endret sammenlignet med løsningen som lå til grunn for konsesjonen, må planen redegjøre for eventuelle endrede virkninger for miljø- og samfunnsinteresser. Der det er relevant, vil også transportløsningen i anleggsfasen måtte beskrives.

Konsesjonsmyndigheten vil fortsatt kunne stille saksspesifikke innholdskrav til detaljplanen i konsesjonen. Dette vil være særlig praktisk der man under konsesjonsbehandlingen avdekker behov for at saksspesifikke forhold omtales særskilt i detaljplanen. At konsesjonsmyndigheten fortsatt vil kunne stille saksspesifikke innholdskrav til detaljplanen, vil også sørge for at detaljplanen blir mest mulig tilpasset det enkelte prosjektet.

Innføringen av et lovfestet krav om detaljplan gjelder for bygging og drift av anlegget. Hvordan anlegget skal bygges og drives er sentrale forhold som må klargjøres og fastsettes før byggearbeidet tar til. Departementets forslag omfatter ikke en lovfestet plikt for konsesjonæren til å utarbeide en detaljplan for nedlegging av anlegget.

Konsesjonsmyndigheten kan imidlertid i den enkelte konsesjon fortsatt stille vilkår om at konsesjonæren må utarbeide detaljplan for nedlegging av anlegget, dersom dette vurderes å være hensiktsmessig.

Kravet om detaljplan avgrenses til å gjelde nye anlegg som bygges i medhold av en anleggskonsesjon. Et lovfestet krav til detaljplan vil ikke være hensiktsmessig for anlegg som bygges i medhold av andre konsesjoner etter energiloven, slik som områdekonsesjon etter energiloven § 3-2 eller fjernvarmekonsesjon etter energiloven § 5-1. Det lovfestede kravet vil heller ikke gjelde for eksisterende anlegg som får en fornyet anleggskonsesjon, med mindre den nye anleggskonsesjonen også gir konsesjonæren rett til å bygge nye anlegg, herunder hjelpeanlegg.

Detaljplan godkjennes i dag av NVE som førsteinstans, og departementet er klageinstans for klager på godkjenning av detaljplan. Dette gjelder uavhengig av om konsesjonsmyndigheten er NVE, departementet eller Kongen i statsråd. Departementets endringsforslag legger opp til at NVE fortsatt skal godkjenne detaljplaner som førsteinstans.

Departementet mener det er hensiktsmessig at det i den enkelte konsesjonssaken kan gjøres unntak fra kravet om detaljplan. Frafallelse av kravet om detaljplan kan være aktuelt i saker der alle relevante forhold er vurdert i konsesjonsvedtaket, og det ikke er uavklarte forhold som må godkjennes i en etterfølgende detaljplan. Departementet antar at dette særlig vil være aktuelt for mindre anlegg, hvor konsesjonssøknaden gjerne inneholder tilstrekkelige detaljer om prosjektet som ellers ville ha fremgått av en detaljplan. Departementet antar videre at kravet om detaljplan etter energiloven vil kunne frafalles dersom det bygges et kraftverk i medhold av vassdragslovgivningen, og den nærmere detaljplanleggingen av kraftverket, herunder de elektriske anleggene, vil ivaretas gjennom plan for miljø og landskap i medhold av vilkår i vassdragskonsesjonen. Alternativt vil detaljplan for bygging og drift av de elektriske anleggene i medhold av departementets forslag til ny § 3-1 a kunne legges frem i samme dokument som detaljplan for miljø og landskap etter vassdragslovgivningen.

Konsesjonsmyndigheten må vurdere om kravet til detaljplan skal frafalles i den enkelte sak. Tiltakshaver har ikke et rettskrav på at konsesjonsmyndigheten frafaller krav om detaljplan. Beslutningen om at kravet til detaljplan frafalles bør gjøres samtidig med at det gis konsesjon, og må fremgå av konsesjonsvedtaket.

Forslaget om å innføre et lovfestet krav til detaljplan er ikke til hinder for en parallell behandling av konsesjonssøknad og detaljplan. Det vil i stor grad være opp til konsesjonsmyndighetenes forvaltningsskjønn å avgjøre om en sak egner seg for parallell behandling av konsesjon og detaljplan, eller om konsesjonssøknaden er detaljert nok til at kravet om detaljplan kan frafalles. Både konsesjonsvedtaket og en godkjent detaljplan er rettslig bindende for konsesjonær. Konsesjonen er imidlertid overordnet detaljplanen i den forstand at innholdet i detaljplanen må være innenfor konsesjonens rammer.

For å sikre etterlevelse av kravet til utarbeidelse og oppfølging av detaljplan for anlegg med anleggskonsesjon, mener departementet at NVE skal kunne føre kontroll og følge opp eventuelle brudd ved bruk av både administrative sanksjoner og straff.

Dersom en konsesjonær setter i gang med byggearbeid før det foreligger en godkjent detaljplan, kan konsesjonsmyndighetene vedta pålegg om retting i form av stans i medhold av energiloven § 10-1. Pålegg om retting i medhold av energiloven § 10-1 vil også kunne være aktuelt dersom konsesjonær bygger eller driver anlegget i strid med godkjent detaljplan eller vilkår for godkjenning av detaljplan.

Departementet mener det er hensiktsmessig at både bygging av anlegget uten godkjent detaljplan og bygging og drift av anlegget i strid med godkjent detaljplan eller vilkår for godkjenning av detaljplan, bør kunne sanksjoneres med enten overtredelsesgebyr eller straff. Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre energiloven § 10-7 første ledd nr. 1 og nr. 3, slik at begge bestemmelser viser til departementets forslag til ny § 3-1 a.

Etter energiloven § 10-5 kan den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser eller enkeltvedtak nevnt i energiloven § 10-7 første ledd nr. 1 til 3, ilegges straff. Det vil derfor ikke være nødvendig å endre § 10-5 ytterligere for å kunne ilegge straff for tilsvarende brudd.

10 Byggefrister

10.1 Gjeldende rett

Energiloven inneholder i dag ingen frist for bygging av anlegg etter at konsesjon er tildelt etter § 3-1. I praksis har NVE ofte fastsatt en frist i konsesjonen for når anlegget senest skal være satt i drift.

Adgangen til å få utsatt en konsesjonsfastsatt byggefrist vurderes konkret i den enkelte sak, med de begrensninger som følger av omgjøringsreglene i energiloven § 10-4 annet ledd. I vindkraftsaker hadde NVE i mange år lempelig praksis for å gi utsettelse av idriftsettelsesfristen. Etter at departementet signaliserte en innskjerping av praksisen i stortingsmeldingen «*Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030*» (Meld. St. 25 (2015-2016)) s. 193 (punkt 15.3.1), er det i de senere årene gitt avslag på flere søknader om utsatt frist for idriftsettelse.

Hva som er rettsvirkningen av å oversitte konsesjonsfastsatte byggefrister, beror på en konkret tolkning av fristbestemmelsen i konsesjonen. I tillegg inneholder energiloven

kapittel 10 en rekke sanksjonsmuligheter som kan tas i bruk ved fristoversittelse, herunder tvangsmulkt etter § 10-3 første ledd, overtredelsesgebyr etter § 10-7 første ledd nr. 3, eller straff etter § 10-5. Dersom rettighetshaver «ikke lenger anses skikket til å utøve virksomheten etter grovt eller gjentatte brudd på loven eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven», kan konsesjonen trekkes tilbake etter § 10-2 første ledd annet punktum.

10.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å innføre en ny bestemmelse i energiloven med frister for byggestart og idriftsettelse. Forslaget har sin bakgrunn i stortingsmeldingen «*Vindkraft på land – Endringer i konsesjonsbehandlingen*» (Meld. St. 28 (2019-2020)), hvor departementet varslet at det ville bli innført tidsfrister ved etablering av nye vindkraftprosjekter. Departementet vurderer at de nye fristene bør gis anvendelse for alle anlegg som omfattes av konsesjonsplikten i § 3-1.

Hensikten med de nye byggefristene er å sikre rimelig fremdrift i utbyggingen av nye prosjekter. På den ene siden vil fristene kunne være til hinder for at markedet selv kan bestemme når det er økonomisk rasjonelt å realisere prosjektet. På den annen side vil fristene antakelig tilrettelegge for at ny produksjon og nytt nett som samfunnet har behov for, blir raskere realisert. I tillegg er det ønskelig å effektivisere konsesjonsbehandlingen, og i den sammenheng er det uheldig om konsesjonsmyndigheten prioriterer store ressurser på konsesjoner som ikke blir utnyttet. Ettersom det er krevende for kommuner og lokalbefolkning å forholde seg til et uavklart prosjekt over lang tid, vil strengere krav til fremdrift trolig også virke konfliktdempende. En konsesjonær er gitt rettigheter som innebærer bruk av naturarealer som ikke bør båndlegges i lengre tid enn nødvendig, og de som berøres av inngrepene bør sikres en viss forutsigbarhet knyttet til prosjektets fremdrift.

Et langt tidsforløp mellom konsesjonstildeling og realisering kan også i seg selv være til hinder for utbygging av prosjekter, for eksempel på grunn av at økte utbyggingskostnader, utdatert kunnskapsgrunnlag eller endrede oppfatninger. Vilkår gitt i konsesjonen kan også vise seg å bli uhensiktsmessige på utbyggingstidspunktet dersom omstendighetene har endret seg etter konsesjonstildeling. Reglene vil også gi større forutberegnelighet for konsesjonæren og allmennheten, og konsesjonsmyndigheten gis en mer aktiv rolle i å sikre fremdriften av nye tiltak. Samtidig er det viktig at reglene er tilstrekkelig fleksible til at samfunnsnyttige prosjekter kan realiseres på rimelige vilkår.

Ulike typer anlegg har ulike behov for fleksibilitet i forbindelse med bygging. For eksempel kan det være lang leveringstid for enkelte typer komponenter til nettanlegg. For å være i forkant av planer for forbruk eller produksjon, har «*Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet*» (2023) også pekt på muligheten for å gi betingede konsesjoner. Dette forutsetter at det kan gis konsesjoner med lengre byggefrister. Visse prosjekter kan også ha et omfang som tilsier at byggefristene bør være kortere eller lengre enn det loven legger opp til.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at fristen for å påbegynne bygging i utgangspunktet skal være fem år regnet fra konsesjonstildeling, og at fristens lengde kan fravikes i konsesjonen. Etter departementets syn representerer femårsfristen en rimelig balanse mellom formålet om å redusere tidsforløpet mellom konsesjonstildeling og realisering på den ene siden, og formålet om å effektivisere konsesjonsprosessen på den andre siden. For knappe frister vil kunne føre til flere søknader om fristutsettelse og dermed et større sakstilfang for konsesjonsmyndigheten. En fristlengde på fem år innebærer også en harmonisering med andre regler på energirettens område, jf. vassdragsreguleringsloven § 15 og vannressursloven § 19 annet ledd.

Rettsvirkningen av å oversitte fristen for byggestart er i henhold til forslaget at konsesjonen bortfaller. Dette tilsvarer vannressursloven § 27 første ledd første punktum og plan- og bygningsloven § 21-9 første ledd første punktum. Bortfallsvirkningen vil gi konsesjonær et klart insentiv til å overholde fristen, og spare konsesjonsmyndigheten for arbeid med å fatte vedtak i den enkelte sak om tilbaketrekking av konsesjonen. Det foreslås en overgangsbestemmelse for de som har fått konsesjon før bestemmelsens ikrafttredelse.

Departementet foreslår videre å innføre en frist for idriftsettelse. Fristens lengde foreslås å være fem år regnet fra tidspunktet for byggestart, og at fristens lengde kan fravikes i konsesjonen. At fristen skal regnes fra byggestart og ikke for eksempel fra konsesjonsdato, sparer konsesjonsmyndigheten fra å bruke ressurser på å treffe vedtak om utsettelse av idriftsettelsesfristen dersom det blir forsinkelser i detaljplanfasen. At fristen for idriftsettelse løper upåvirket av byggestart vil også kunne oppfattes som en fallgruve.

NVE har i dag praksis for å fastsette frist for idriftsettelse som et vilkår i konsesjoner etter § 3-1. Forslaget innebærer derfor dels en lovfesting av dagens praksis. I tillegg til de formål som er redegjort for over, er hensikten med lovfesting av idriftsettelsesfristen å skape en helhetlig praksis og større forutsigbarhet for konsesjonær og berørte interesser, for eksempel knyttet til hva som er rettsvirkningen av å oversitte idriftsettelsesfristen.

Når det gjelder rettsvirkningen av å oversitte idriftsettelsesfristen, har departementet foreslått å fravike dagens vilkårspraksis med bortfall av konsesjonen. Bakgrunnen er at realisering av prosjektet vil forsinkes dersom en pågående utbygging må stanses i påvente av ny konsesjonsbehandling. Ny konsesjonsbehandling vil i tillegg kreve ressurser hos konsesjonsmyndigheten og andre involverte. Departementet vurderer at det er mer hensiktsmessig at konsesjonsmyndigheten tar i bruk virkemidlene i energiloven kapittel 10 ved oversittelse av idriftsettelsesfristen, herunder tvangsmulkt og tilbaketrekking av konsesjonen. Departementet viser for øvrig til at det foreslås en bestemmelse om frist for byggestart og at virkningen av oversittelse av denne foreslås å være bortfall av konsesjonen.

Som nevnt krever tilbaketrekking av konsesjon etter § 10-2 at rettighetshaver «ikke lenger anses skikket til å utøve virksomheten etter grovt eller gjentatte brudd» på den aktuelle fristregelen. Departementet mener at det bør være en noe lavere terskel for å kunne trekke tilbake en konsesjon ved oversittelse av byggefrister. Departementet foreslår derfor en ny bestemmelse i § 10-2 om at konsesjon kan trekkes tilbake ved oversittelse av slike frister.

Forslaget bygger på tilsvarende regel i havenergilova § 10-7 annet ledd med enkelte justeringer. Adgangen til å trekke tilbake konsesjonen må imidlertid ses i sammenheng med reglene om tvangsmulkt, som er et mindre inngripende tiltak og normalt bør forsøkes før konsesjonen trekkes tilbake. Jo lengre utbyggingen er kommet, jo mindre aktuelt vil det være å trekke konsesjonen tilbake på et slikt grunnlag. Det er særlig i detaljplanleggingsfasen og tidlig i utbyggingsfasen den nye regelen i § 10-2 vil få betydning.

Departementet mener at det i tillegg er behov for å kunne utsette de nye byggefristene. Fristforlengelse kan i henhold til forslaget gis for to år av gangen, som tilsvarer regelen i havenergilovforskriften § 11 første ledd annet punktum. Fristutsettelse bør imidlertid bare gis hvis konsesjonær kan påvise et legitimt behov. Søknader om fristforlengelse vil suspendere byggefristens utløp, i den forstand at en konsesjon ikke faller bort mens en søknad om fristforlengelse er til behandling.

11 Omgjøring

11.1 Gjeldende rett

Energiloven § 3-1 første ledd annet punktum slår fast at ombygging og utvidelse av bestående anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi, krever konsesjon. Tilsvarende bestemmelse finnes for fjernvarmeanlegg i § 5-1 første ledd annet punktum. Dersom konsesjonsmyndigheten treffer vedtak om konsesjon til ombygging eller utvidelse av et bestående anlegg, må vedtaket i utgangspunktet betraktes som en omgjøring av den opprinnelige konsesjonen til anlegget.

Forvaltningsrettens utgangspunkt er at en tillatelse er endelig og bindende, og at forvaltningen ikke kan omgjøre tillatelsen etter at den først er gitt. Tillatelsen kan likevel omgjøres hvis vilkårene i forvaltningsloven § 35 er oppfylt, for eksempel dersom endringen ikke er til skade for noen som vedtaket «retter seg mot eller direkte tilgodeser», jf. første ledd bokstav a. Etter siste ledd kan omgjøring også skje hvis endringsadgangen følger av «annen lov, av vedtaket selv eller av alminnelige forvaltningsrettslige regler».

Energiloven § 10-4 er en slik «annen lov» som gir utvidet adgang til omgjøring. Første ledd åpner for at «fastsatte vilkår» kan endres «av hensyn til allmenne interesser». Bakgrunnen for bestemmelsen er at det med tiden kan vise seg at fastsatte vilkår blir utilstrekkelige eller mindre hensiktsmessige. For eksempel kan skader og ulemper ved anlegget bli vesentlig større enn antatt. Hensynet til konsesjonærens behov for å kunne innrette seg etter de vilkår som er gitt, tilsier at endringer bare bør foretas hvis det foreligger et kvalifisert behov, se Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 96-97. Muligheten for omgjøring etter første ledd er derfor begrenset til «særlige tilfelle». I vurderingen skal det tas hensyn til kostnadene endringen vil påføre konsesjonær, og de fordeler og ulemper endringen for øvrig vil medføre, jf. annet punktum. Bortfall av kraftproduksjon, herunder den inntekt den representerer for konsesjonær, er et relevant moment i den sammenheng.

Også ny kunnskap om naturmangfold kan etter forholdene utgjøre et «særlig tilfelle», selv om den nye kunnskapen er aktuell for mange eller de fleste anlegg av samme type.

Annet ledd i § 10-4 åpner for at endringer i «vilkårene» kan foretas etter «søknad fra konsesjonæren». Ifølge Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) side 97 er bestemmelsen aktuell dersom konsesjonæren for eksempel kan påvise at et tyngende vilkår ikke lenger fremmer sitt formål, eller at fordelene ved vilkåret ikke lenger står i forhold til omkostningene. Henvisningen til nåværende § 2-1 innebærer at endringssøknaden må oppfylle innholdskravene til en konsesjonssøknad, herunder krav om konsekvensutredning etter annet ledd og informasjonskravene etter tredje ledd. Henvisningen innebærer også at saksbehandlingsreglene i nåværende § 2-1 om kunngjøring, høring, utleggelse og innsigelser kommer til anvendelse. Omgjøring etter annet ledd krever at fordelene ved endringen er større enn eventuelle skader og ulemper, jf. formålsbestemmelsen i § 1-2.

Konsesjonsmyndigheten har plikt til å behandle søknader fra konsesjonær etter § 10-4 annet ledd. Innvilgelse eller avslag på en slik søknad er et enkeltvedtak som kan påklages. Omgjøringsbegjæringer fra andre enn konsesjonær, vurderes etter energiloven § 10-4 første ledd eller forvaltningsloven § 35. Konsesjonsmyndigheten har ikke plikt til å realitetsbehandle slike omgjøringsbegjæringer. Beslutning om ikke å ta en slik omgjøringsbegjæring til følge, er ikke et enkeltvedtak.

Oppheving av vedtak er en form for omgjøring. Energiloven § 10-2 inneholder egne vilkår for «tilbaketrekking» av tillatelser. Vilkårene er at rettighetshaver har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning for vedtaket, eller ikke anses skikket til å utøve virksomheten etter grovt eller gjentatte brudd på loven eller bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av loven.

11.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å erstatte «vilkår» og «vilkårene» i § 10-4 første og annet ledd med «tillatelser». Forslaget innebærer en presisering av at bestemmelsen gjelder for enhver endring av en gitt tillatelse. Bakgrunnen for forslaget er at det sjeldent er et skarpt skille mellom konsesjonsbestemmelser som faller innenfor og utenfor vilkårsbegrepet. Videre innebærer forslaget en presisering av at bestemmelsen gjelder for alle typer tillatelser gitt i medhold av loven, herunder konsesjoner, vedtak om godkjenning av detaljplan m.m.

Videre foreslår departementet å åpne for at omgjøring etter § 10-4 første ledd ikke bare kan skje av hensyn til allmenne interesser, men også av hensyn til private interesser. Forslaget innebærer en harmonisering med annet regelverk på energi- og vassdragsrettens område, se vannressursloven § 28. Det er først og fremst naboenes og andre berørtes interesser som vil være relevante i den forbindelse. Selv om konsesjonærens interesser faller innenfor ordlyden, forutsettes det at konsesjonær søker om omgjøring etter § 10-4 annet ledd dersom det er behov for endringer av hensyn til konsesjonærens interesser.

Departementet foreslår videre å endre § 3-1 første ledd annet punktum, § 5-1 første ledd annet punktum og forslagets § 2-2 sjette ledd, ved at bestemmelsene henviser til § 10-4

annet ledd. Formålet med lovforslaget er å tydeliggjøre at reglene for omgjøring kommer til anvendelse når konsesjonsmyndigheten fatter vedtak som endrer en eksisterende tillatelse. Det har vært varierende praksis knyttet til om konsesjon til ombygging eller utvidelse betegnes som omgjøring eller tildeling av ny konsesjon. Det er de reelle juridiske forholdene som uansett er avgjørende for en parts rettigheter og plikter, men en klarere begrepsbruk vil bidra til å gjøre både konsesjonær og allmennheten bedre i stand til å forstå vilkårene for og rettsvirkningene av vedtak som gjelder ombygging eller utvidelse av bestående anlegg.

Rettsvirkningene av en omgjøring er at den opprinnelige tillatelsen videreføres, justert for de konkrete endringene som er behandlet og fastsatt i omgjøringsvedtaket. Den opprinnelige tillatelsen bortfaller ikke. Dette innebærer blant annet at den lovfestede grensen for konsesjonsperiodens varighet etter nåværende § 2-2 annet ledd (forslagets § 2-4 annet ledd), skal regnes fra opprinnelig konsesjonsdato og ikke fra omgjøringsdato. At konsesjonsmyndigheten i forbindelse med omgjøring utarbeider et nytt konsesjonsdokument som inneholder en oppdatert sammenstilling av konsesjonens gjeldende innhold, endrer ikke vedtakets rettslige karakter eller innhold.

Departementet utelukker ikke at det i visse tilfeller kan være nærliggende å tildele ny konsesjon fremfor å omgjøre den opprinnelige konsesjonen. Dette vil kunne være tilfellet dersom konsesjonær har søkt om så betydelige endringer i et bestående anlegg eller virksomhet, at det er mer naturlig å betrakte prosjektet som etablering av et nytt anlegg. Dette kan for eksempel være tilfellet ved en såkalt reetablering av et vindkraftverk når turbinene har nådd teknisk levealder. Endring av virksomhetens art er et særlig relevant moment i den sammenheng, men også svært omfattende endringer i anleggets eller virksomhetens omfang kan etter forholdene tilsi at det bør gjennomføres en full ny konsesjonsbehandling. Tildeling av ny konsesjon til et bestående anlegg vil – i motsetning til omgjøring – kreve at den opprinnelige konsesjonen oppheves.

En endring i form av etablering av et nytt, selvstendig anlegg inntil et bestående anlegg, og der det bestående anlegget skal videreføres, er ikke en ombygging eller utvidelse i energilovens forstand. Det nye og det gamle anlegget vil i slike tilfeller normalt måtte anses som to separate anlegg, som drives med hver sin konsesjon uavhengig av hverandre. Dette utgangspunktet er ikke til hinder for at det samtidig som det tildeles ny konsesjon, gjøres mindre tilpasninger i konsesjonen til det bestående anlegget, for eksempel knyttet til forlengelsen av en anleggsvei gjennom det gamle konsesjonsområdet.

Tildeling av ny konsesjon krever at konsesjonær har sendt søknad i medhold av nåværende § 2-1 (forslagets § 2-2), og at konsesjonsmyndigheten har gjennomført en full ny konsesjonsbehandling. Tildeling av ny konsesjon innebærer således mer omfattende krav til saksbehandlingen enn omgjøring etter § 10-4 annet ledd.

Endelig mener departementet at det er behov for en ny hjemmel for å pålegge etterundersøkelser av tiltakets virkninger for miljø og annen arealbruk. Konsesjoner etter energiloven er relativt langvarige, som tilsier at det i løpet av driftsperioden kan oppstå behov for å forbedre kunnskapsgrunnlaget om virkningene for naturmangfold, reindrift mv. i de berørte områdene. Hvis etterundersøkelsene viser at det er grunnlag for å pålegge

konsesjonær nye avbøtende tiltak, kan det bli aktuelt å sette nye vilkår i konsesjonen eller endre eksisterende vilkår i medhold av § 10-4 første ledd.

12 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringsforslagene medfører endringer i deler av konsesjonsprosessen, og enkelte av lovendringene vil kunne medføre økonomiske eller administrative konsekvenser. Samlet sett legger høringsforslaget opp til en mer effektiv konsesjonsbehandling, som gjør konsesjonsmyndigheten i stand til å prioritere saksbehandlingsressursene sine mer optimalt. Departementet anslår at eventuelle økonomiske eller administrative konsekvenser vil være begrensede.

En ny hjemmel for tidlig saksavslutning vil kunne effektivisere den samlede konsesjonsbehandlingen, ved at konsesjonsmyndigheten spares for unødvendig arbeid med urealistiske prosjekter, slik at ressursene i stedet kan brukes på behandling av realistiske prosjekter. Tidligere avklaring av saken kan også bidra til å senke terskelen for å søke om konsesjon, fordi risikoen for å bruke store ressurser på en sak som uansett ikke vil lede til et positivt resultat, i større grad kan unngås. Videre kan forslaget bidra til at andre aktører med interesser i prosjektene, som for eksempel lokale og regionale myndigheter, miljøorganisasjoner og naboer, ikke behøver å bruke tid og ressurser på høringsvar om prosjekter som uansett ikke vil få konsesjon. Forslag om ny hjemmel for å avvise mangelfulle søknader og presiseringen av unntaksregelen for høring og kunngjøring av søknader, antas å kunne få tilsvarende økonomisk og administrativ virkning.

På den annen side kan klageadgangen i forbindelse med de nye hjemlene for tidlig saksavslutning og avvisning innebære en viss risiko for at den samlede saksbehandlingen kan bli mer omfattende enn i dag, dersom førsteinstansen beslutter å avslutte en sak og klageinstansen senere omgjør vedtaket. Departementet vurderer imidlertid at slike tilfeller vil være sjeldne. Når de økonomiske og administrative virkningene av forslagene vurderes samlet, mener departementet at de nye hjemlene totalt sett vil virke ressursbesparende og er egnet til å effektivisere konsesjonsbehandlingen.

Forslaget om at tiltaket må meldes på nytt hvis det ikke er søkt om konsesjon innen to år, vil kunne innebære merarbeid for konsesjonsmyndigheten fordi det kan utløse ny behandling av melding med forslag til utredningsprogram for samme tiltak. Departementet mener likevel at fordelene ved forslaget veier opp for ulempene.

Endringsforslaget om innføring av områdekonsesjonærens henteplikt vil medføre at konsesjonsmyndigheten vil behandle færre konsesjonssøknader om nettilknytning sammenlignet med i dag. Selve konsesjonsbehandlingen av hver enkelt konsesjonssøknad om nettilknytning med spenning opp til og med 22 kV krever normalt ikke mye saksbehandlingsressurser fra NVE, men mengden søknader fører til økt belastning på saksbehandlingskapasiteten. Endringsforslaget vil medføre en økt arbeidsmengde for områdekonsesjonærene sammenlignet med i dag. Departementet legger imidlertid til grunn at områdekonsesjonærene vil kreve de økonomiske investeringskostnadene som er

direkte henførbare til produksjonen dekket av produsenten i henhold til gjeldende regler om anleggsbidrag. Departementet forutsetter at høringsforslaget i utgangspunktet ikke vil føre til økt nettleie. Departementet antar at høringsforslaget heller ikke vil føre til endrede økonomiske konsekvenser for produsentene, men at forslaget vil føre til reduserte administrative kostnader ved at det ikke lenger blir nødvendig å søke om egen konsesjon for nettilknytning. Regelendringen kan medføre en økning i antall klagesaker om anleggsbidrag eller antall foreleggingssaker i medhold av områdekonsesjonen. Dette vil isolert sett kreve økte administrative ressurser fra RME og NVE. Endringsforslaget om områdekonsesjonærens henteplikt vil også føre til et behov for å oppdatere forskriftsverket, som vil være en administrativ konsekvens for departementet. Departementet legger til grunn at endringsforslaget totalt sett vil føre til en nedgang i belastningen på saksbehandlingskapasiteten i NVE.

Forslag til modernisering av søknadsreglene antas ikke å få nevneverdig økonomisk eller administrativ betydning. Endringene lovfester i stor grad dagens praksis, men opphevingen av plikten til fysisk utleggelse og kunngjøring i Norsk Lysingsblad antas å kunne innebære reduserte administrative kostnader, samt en mindre reduksjon i økonomiske kostnader. Øvrige endringer i søknadsreglene er av teknisk og språklig karakter, og vil ikke ha økonomiske eller administrative virkninger.

Endringer i bestemmelsen om konsesjonens varighet antas ikke å medføre noen økte økonomiske eller administrative kostnader på kort sikt. Regelendringen antas å medføre en reduksjon av antall søknader om kortere forlengelser og fornyelser av konsesjon for bestående anlegg, og dermed innebære en besparelse for konsesjonsmyndighetene på sikt, som vil føre til reduserte økonomiske kostnader for konsesjonærer, og reduserte administrative kostnader for konsesjonsmyndighetene.

Departementets forslag til en egen bestemmelse om at konsesjonæren kan pålegges å dekke konsesjonsmyndighetenes kostnader i forbindelse med kunngjøring av konsesjonsvedtak antas ikke å medføre endrede administrative virkninger. Forslaget vil medføre økte økonomiske kostnader for den som blir tildelt konsesjon, og en tilsvarende reduksjon i økonomiske kostnader for konsesjonsmyndighetene. De økonomiske kostnadene vil være svært begrenset for den enkelte konsesjonær.

Lovfestingen av krav om detaljplan for nye anlegg som realiseres i medhold av anleggskonsesjon antas ikke å medføre økte administrative eller økonomiske kostnader av betydning. Endringsforslaget er langt på vei en lovfesting av dagens forvaltningspraksis for produksjonsanlegg og større nettanlegg, og er ikke ment å endre terskelen for hvilke anlegg det vurderes nødvendig å kreve detaljplan for. Departementet antar at eventuelt økte administrative kostnader for merarbeid for konsesjonsmyndighetene ved aktivt å frafalle krav om detaljplan for bygging og drift vil være svært begrensede. Kostnadene knyttet til saksbehandling i forbindelse med godkjenning av detaljplan dekkes allerede i dag av konsesjonær, jf. energiloven § 10-1 syvende ledd. Departementet viser til Prop. 37 L (2022-2023) for en nærmere omtale av sektoravgift for kostnader knyttet til NVEs tilsyns- og kontrollarbeid. Departementets forslag om endring av § 10-7 om overtredelsesgebyr for overtredelse av ny § 3-1 a antas ikke å medføre noen endringer i

antallet sanksjonerte overtredelser. Overtredelsesgebyr på grunn av bygging uten godkjent detaljplan eller bygging i strid med godkjent detaljplan ilegges også i dag.

Når det gjelder forslag til nye byggefrister, må det påregnes noe merarbeid for konsesjonsmyndigheten på grunn av flere søknader om fristforlengelse. Dette antas til en viss grad å kunne avhjelpest ved at konsesjonsmyndigheten tilpasser fristenes lengde til den enkelte sak ved konsesjonstildelingen. Regelen om bortfall er egnet til å spare konsesjonsmyndigheten for arbeid med å fatte vedtak om tilbaketrekking av konsesjon. Selv om bortfallsvirkning i teorien også kan utløse behov for ny konsesjonsbehandling av samme tiltak, mener departementet at slike situasjoner neppe vil forekomme i praksis. Når en konsesjon bortfaller på grunn av manglende aktivitet fra konsesjonær over en femårsperiode, legger departementet til grunn at det uansett er lite sannsynlig at prosjektet ville ha blitt realisert innenfor en rimelig tidshorisont, og at det dermed ikke vil bli nødvendig å bruke ressurser av betydning på ny konsesjonsbehandling av samme tiltak.

Forslagene knyttet til omgjøringsreglene er etter departementets syn egnet til å virke prosessbesparende, i den forstand at en klargjøring av regelverket kan hindre eventuelle fremtidige tvister knyttet til saker der et bestående anlegg bygges om eller utvides og der det fattes vedtak om omgjøring.

Forslaget om endring av henvisninger i § 1-4 innebærer kun en lovteknisk retting, og vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Samlet sett mener departementet at forslagene i høringsnotatet vil være ressursbesparende, som medfører positive eller nøytrale økonomiske eller administrative virkninger for konsesjonsmyndighetens del. Det forventes ikke behov for økte bevilgninger til konsesjonsmyndigheten som følge av forslaget. Departementet mener at flere av forslagene vil gjøre konsesjonsprosessen mer forutsigbar og forståelig for allmennheten, men antar ikke at endringsforslagene vil føre til økonomiske eller administrative konsekvenser for disse utover det som er beskrevet foran.

13 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 1-4

Endringene i § 1-4 er en konsekvens av departementets forslag om at nåværende § 2-2 i energiloven endrer nummerering til § 2-4. Endringsforslaget er kun redaksjonelt, og er ikke ment å medføre noen endring i rettstilstanden.

Videre forslår departementet å tilføye at bestemmelsen i energiloven § 3-4 a ikke gjelder for statens anlegg. Bestemmelsen ble ved en inkurie ikke oppdatert i forbindelse med at tilknytningsplikten til produksjonsanlegg ble skilt ut i ny § 3-4 a, se for øvrig Prop.5 L (2017-2018). Det vises til merknadene til disse bestemmelsene, og til punkt 5 og 8 ovenfor.

Til § 2-1

Forslaget er omtalt foran i punkt 4.

Første ledd henviser til plan- og bygningsloven kapittel 14. De detaljerte reglene om hvilke krav som må oppfylles før det kan søkes om konsesjon etter energiloven, og hvilke tiltak reglene gjelder for, følger av KU-forskriften.

Annet ledd bestemmer at forslagsstiller må inngi ny melding med forslag til utredningsprogram hvis forslagsstiller ikke har søkt om konsesjon innen to år etter at utredningsprogrammet ble fastsatt. Fristens utgangspunkt beregnes fra datoen for konsesjonsmyndighetens beslutning om å fastsette utredningsprogram. Fristen avbrytes når konsesjonsmyndigheten har mottatt søknad om konsesjon.

Konsesjonsmyndigheten kan forlenge fristen etter søknad. Fristforlengelse bør gis dersom det vil være urimelig å nekte videre behandling av saken, for eksempel fordi utredningsarbeidene tar lengre tid enn forventet på grunn av forhold som forslagsstiller ikke kan klandres for. Forslagsstiller har imidlertid ikke rettskrav på fristforlengelse.

Hvis en konsesjonssøknad er mottatt innen fristen, men søknaden inneholder feil eller mangler som rettes innen en rettesfrist fastsatt i medhold av § 2-3, skal fristen for å søke konsesjon etter annet ledd anses som avbrutt fra det tidspunktet konsesjonssøknaden først ble mottatt. Hvis en konsesjonssøknad mottas etter at toårsfristen er utløpt, skal søknaden avvises. Forslagsstiller bør samtidig få veiledning om muligheten for å melde tiltaket på nytt.

Tredje ledd gir hjemmel til å avslutte behandlingen av en melding uten å fastsette utredningsprogram. Bestemmelsen overlapper delvis med regelen i KU-forskriften § 16 tredje ledd, likevel slik at energilovens bestemmelse åpner for at saken kan avsluttes før høring etter KU-forskriften § 15 er gjennomført. Vilkårene i tredje ledd må være oppfylt uavhengig av om beslutning treffes før eller etter høring.

Bokstav a gjelder dersom forslagsstiller er bortfalt, besluttet oppløst eller tatt under konkursbehandling. Ved oppløsning av et selskap er vilkåret oppfylt når generalforsamlingen har fattet beslutning om å oppløse selskapet, jf. aksjeloven § 16-1. Ved konkurs er vilkåret oppfylt når det foreligger en rettskraftig kjennelse om konkursåpning, jf. konkursloven § 72.

Bokstav b gjelder der tiltaket helt eller delvis er planlagt plassert i et område omfattet av vernevedtak etter naturmangfoldloven eller Stortingets vedtak om vern av vassdrag der tiltaket innvirker på verneverdiene. Tiltak som er plassert slik at de kan innvirke på verneverdiene i et verneområde jf. naturmangfoldloven § 49, faller utenfor virkeområdet til bokstav b. I mange tilfeller vil meldinger om slike tiltak derimot oppfylle vilkårene i bokstav d.

Bokstav c gjelder for tiltak som er planlagt plassert i områder hvor det «er særlig fare for naturskade». Vilkåret innebærer at det på forhånd er gjennomført en detaljert utredning som påviser en reell fare for naturskade i det aktuelle området, for eksempel ved at NVE eller andre aktører har gjennomført en såkalt faresonekartlegging. Tilleggsvilkåret om at det må være «klart at søknad om konsesjon til tiltaket vil bli avslått» innebærer i denne sammenheng at en forutsetning for tidlig saksavslutning er at området heller ikke kan sikres på tilfredsstillende måte gjennom avbøtende sikringstiltak. Er det ikke gjennomført

en detaljert utredning av den reelle naturfaren i det aktuelle området, eller det er tilstrekkelig sannsynlighet for at naturfaren kan avhjelpes gjennom sikringstiltak, må tiltakets sårbarhet for naturfarer utredes og vurderes på vanlig måte gjennom konsekvensutredning og konsesjonsbehandling, jf. KU-forskriften §§ 19 første ledd bokstav d og 21.

Bokstav d gjelder for tiltak som klart vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk. Eksempler på tilfeller hvor det kan være aktuelt å benytte «miljø»-alternativet, er tiltak som vil være i konflikt med prioriterte arter (jf. naturmangfoldloven § 23), utvalgte naturtyper (jf. naturmangfoldloven § 52), truede naturtyper, jf. Artsdatabankens Norsk rødliste for naturtyper, eller truede arter, jf. Artsdatabankens Norsk rødliste for arter.

Eksempler på tilfeller hvor det kan være aktuelt å benytte «annen arealbruk»-alternativet, er tiltak som vil være i konflikt med forsvars- eller beredskapsinteresser eller annen samfunnskritisk infrastruktur, tiltak som ikke kan oppfylle gjeldende retningslinjer for støy i arealplanlegging, eller tiltak som vil føre til vesentlige negative konsekvenser for muligheten til samisk kulturutøvelse. Klarhetskravet innebærer at det må foreligge tilstrekkelig kunnskap om de faktiske forholdene som begrunner avslaget.

Tilleggsvilkåret om at det må være «klart at søknad om konsesjon til tiltaket vil bli avslått» får særlig stor betydning ved vurderinger etter bokstav d. Vilkåret innebærer at tidlig saksavslutning kan være utelukket selv om tiltaket vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk, for eksempel dersom fordelene ved et lovlig tiltak kan være større enn ulempene. Det samme gjelder dersom de negative virkningene på en hensiktsmessig måte kan avhjelpes gjennom avbøtende tiltak eller andre begrensninger i konsesjonen, for eksempel ved tilpasninger i anleggets geografiske plassering. Ordlyden «klart» innebærer et krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at søknaden vil bli avslått på grunn av de negative virkningene for miljø eller annen arealbruk.

Tredje ledd er en «kan»-bestemmelse. Dette innebærer at konsesjonsmyndigheten ikke har plikt til å avslutte behandlingen av en melding selv om vilkårene er oppfylt. Konsesjonsmyndigheten bør kun vurdere spørsmålet om tidlig saksavslutning i den enkelte sak når dette fremstår hensiktsmessig. Dersom en tredjeperson anmoder om tidlig saksavslutning, avgjør konsesjonsmyndigheten selv om anmodningen skal tas til realitetsbehandling. En beslutning om ikke å realitetsbehandle en anmodning om tidlig saksavslutning, eller ikke å avslutte behandlingen av en melding, er en prosessledende beslutning. Slike beslutninger behøver ikke å begrunnes og kan ikke påklages.

Rettsvirkningen av at det treffes en beslutning om å avslutte behandlingen av en melding, er at konsesjonsmyndighetens plikt etter KU-forskriften §§ 15 og 16 til å sende meldingen på høring og fastsette et utredningsprogram, bortfaller. Uten fastsatt utredningsprogram kan det ikke søkes om konsesjon for det aktuelle tiltaket. Hvis konsesjonsmyndigheten likevel mottar en søknad uten at krav om utredningsprogram er oppfylt på søknadstidspunktet, skal konsesjonsmyndigheten uten videre avvise søknaden og gi forslagsstiller nødvendig veiledning, jf. forvaltningsloven § 11.

Beslutning om å avslutte behandlingen av en melding treffes ved enkeltvedtak. Det innebærer at beslutningen skal begrunnes og kan påklages til overordnet forvaltningsorgan etter de alminnelige reglene i forvaltningsloven.

Til § 2-2

Forslaget er omtalt foran i punkt 4 og 6, og viderefører nåværende § 2-1 med endringer av femte til syvende ledd.

Femte ledd innebærer en plikt for konsesjonsmyndigheten til å kunngjøre og publisere søknader som er mottatt, og sende søknadene på høring. Et vilkår er at søknaden «tilfredsstillende gjeldende krav». Dette innebærer at pliktene knyttet til kunngjøring, publisering og høring ikke inntre før samtlige krav i lov, forskrift og eventuelt utredningsprogram som gjelder for søknaden, herunder konsekvensutredningen, er oppfylt.

Plikten må sees i sammenheng med konsesjonsmyndighetenes alminnelige adgang til å prioritere saker ut ifra saklige kriterier, og innebærer således ikke en rett for søker til å få en søknad tatt til umiddelbar behandling. Videre må plikten til kunngjøring og publisering avgrenses av de alminnelige forvaltningsrettslige bestemmelser om taushetsplikt.

Endringen av ordlyden fra «til uttalelse» til «på høring» i bestemmelsen om plikt til å sende søknaden på høring, er en språklig endring som ikke er ment å innebære noen realitetsendring. Endringen gir også bedre sammenheng med begrepsbruken i unntaksbestemmelsen i leddets siste punktum. Tredje punktum i femte ledd bestemmer at det skal fastsettes en frist for å avgi uttalelse til konsesjonsmyndigheten.

Endringen i unntaksbestemmelsen, jf. siste punktum i femte ledd, innebærer for det første at begrepet «ubetenkelig» erstattes med «unødvendig». Dette er en språklig endring som ikke innebærer noen realitetsendring. For det andre presiseres det at høring og kunngjøring kan unnlates dersom det er «klart at søknaden må avslås». Ordlyden «klart» innebærer et krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt. Dersom vilkårene for tidlig saksavslutning etter energiloven § 2-1 tredje ledd er oppfylt, vil det i utgangspunktet også være adgang til å unnlate høring.

Unntaksbestemmelsen kan også være aktuell dersom kommunen har besluttet å stanse et planinitiativ knyttet til det aktuelle tiltaket i medhold av plan- og bygningsloven § 12-8 annet ledd, eller det ikke er realistiske utsikter til at tiltaket vil bli planavklart innenfor en rimelig tidshorisont, jf. energiloven § 2-4 første ledd, tredje punktum.

Hvilke tilfeller som ellers oppfyller vilkåret om at unnlatelse skal være «unødvendig», må vurderes konkret i den enkelte sak. Terskelen for unnlatelse er i utgangspunktet høy. Mindre inngrep uten rettslig eller faktisk betydning for berørte interesser, for eksempel utskiftning av programvare eller enkeltkomponenter i et eksisterende anlegg som i det vesentlige har samme dimensjoner som før, kan etter forholdene gi grunnlag for unnlatelse. Søknader om fristforlengelser bør som hovedregel sendes på høring. Etter omstendighetene kan det være aktuelt å sende en søknad på høring, men unnlate kunngjøring, for eksempel hvis et tiltak bare har betydning for en begrenset krets.

Er vilkårene for å unnlate høring oppfylt, kan unnlattelse besluttes selv om søknaden gjelder et tiltak nevnt i KU-forskriften vedlegg I, sml. KU-forskriften § 25 første ledd. Søknaden er offentlig og skal tilgjengeliggjøres på konsesjonsmyndighetens nettside selv om høring og kunngjøring unnlates. Begrunnelsen for å unnlate høring og kunngjøring må fremgå av konsesjonsvedtaket.

Syvende ledd innebærer en endring som medfører at konsesjonsmyndighetene kan utsette behandlingen av en søknad i påvente av at det utarbeides en energiutredning etter forskrift fastsatt i medhold av energiloven § 7-1. En beslutning om å utsette behandlingen av en søknad i påvente av en energiutredning vil være en prosessledende beslutning.

Til § 2-3

Forslaget er omtalt foran under punkt 4. Bestemmelsen gir hjemmel til å avvise en melding eller søknad som inneholder feil eller mangler.

Første ledd angir at dersom feilen eller mangelen kan rettes, skal konsesjonsmyndigheten først gi nødvendig veiledning etter forvaltningsloven § 11 om hva som må rettes, og sette en rimelig frist for retting.

Et eksempel på en feil eller mangel som kan rettes, er der en søknad ikke gir de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes, jf. § 2-2 tredje ledd, første punktum. Andre eksempler på feil og mangler som normalt kan rettes, er at en konsesjonssøknad ikke oppfyller kravene i energilovforskriften § 3-2, at en melding ikke oppfyller kravene i KU-forskriften § 14, eller at en konsekvensutredning ikke oppfyller kravene fastsatt i KU-forskriften § 17 eller krav fastsatt i utredningsprogrammet.

Før saken avvises, skal konsesjonsmyndigheten gi veiledning om virkningene av å oversitte rettefristen. Hvor mye veiledning som skal gis før saken avvises, må tilpasses søkerens behov og sakens karakter. Det må opplyses om at fristoversittelse vil medføre at saken avvises, men også andre relevante virkninger av fristoversittelse bør nevnes. For eksempel vil avvisning av en mangelfull søknad om konsesjon for et tiltak som omfattes av plan- og bygningsloven kapittel 14, ofte innebære at søker må sende ny melding med forslag til utredningsprogram før det eventuelt kan søkes om konsesjon på nytt. Ny melding er likevel ikke nødvendig dersom utredningsprogrammet ikke er eldre enn to år, jf. § 2-1 annet ledd.

Retting bør kreves før meldingen eller søknaden kunngjøres, tilgjengeliggjøres og sendes på høring i medhold av § 2-2 femte ledd. Bestemmelsen er likevel ikke til hinder for at konsesjonsmyndigheten kan kreve retting også etter at høring mv. er gjennomført, men i så fall må det foretas en konkret vurdering av behovet for ny høring mv.

Annet ledd angir at en melding eller søknad som fremdeles inneholder feil eller mangler etter rettefristens utløp, skal avvises. Såfremt rettefristen er utløpt, kreves det ikke at konsesjonsmyndigheten gir ytterligere varsel før avvisning besluttes. Avvisning innebærer at konsesjonsmyndigheten ikke foretar en realitetsbehandling av meldingen eller søknaden. Beslutning om avvisning er enkeltvedtak, som skal begrunnes og kan påklages.

Annet punktum i annet ledd bestemmer at konsesjonsmyndigheten også har plikt til å avvise søknaden dersom en melding eller søknad inneholder feil eller mangler som etter sin art *ikke* kan avhjelpest. Et eksempel er der det foreligger krav om fastsettelse av utredningsprogram og dette ikke foreligger på søknadstidspunktet, enten fordi det ikke er inngitt melding eller fordi utredningsprogrammet er bortfalt etter § 2-1 annet ledd. Et annet eksempel er at søker ikke oppfyller kravene i § 2-4 tredje ledd.

At et tilsvarende tiltak har vært omsøkt og avslått av konsesjonsmyndighetene på et tidligere tidspunkt, gir ikke grunnlag for avvisning etter denne bestemmelsen.

Tredje ledd angir at konsesjonsmyndigheten kan gi oppfriskning av en utløpt rettefrist. Det forutsettes at den som har oversittet rettefristen, begjærer oppfriskning. Det skal foretas en konkret helhetsvurdering av om oppfriskning bør gis. Relevante momenter er blant annet hvorvidt forslagsstiller eller søker kan bebreides for å ha unnlatt å søke fristen forlenget før fristen utløp, varigheten av fristoversittelsen før det ble søkt om oppfriskning, og om det vil være urimelig å nekte videre behandling av saken. Hvis mulig bør retting skje samtidig som det begjæres oppfriskning. At bestemmelsen er en «kan»-bestemmelse innebærer at vedkommende ikke har rettskrav på oppfriskning. En avgjørelse om å gi eller ikke gi oppfriskning er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages.

Til § 2-4

Forslagene er omtalt foran i punkt 7.2 og 8.2, og viderefører nåværende § 2-2 med endringer av annet ledd og et nytt fjerde ledd.

Endringen i *annet ledd* innebærer at en konsesjon gitt etter energiloven kapittel 3, 4 og 5 kan gis for et begrenset tidsrom på inntil 50 år regnet fra da konsesjonen ble gitt. Hvor lang varigheten av hver enkelt konsesjon skal være, må fastsettes i den konkrete konsesjonen. Der konsesjon gis til bygging av ett anlegg, slik det typisk vil være for anlegg som realiseres i medhold av energiloven § 3-1, skal den konsesjonsfastsatte varigheten av tillatelsen som hovedregel tilpasses anleggets antatte tekniske og økonomiske levetid, innenfor den øvre tidsgrensen på 50 år

Utgangspunktet for konsesjonens varighet vil være det tidspunktet konsesjonsmyndigheten treffer vedtak om at det gis konsesjon. Hvis en konsesjon blir påklaget, regnes grensen for konsesjonsperiodens varighet fra det tidspunktet klageinstansen treffer vedtak om tildeling av konsesjon.

Begrensningen gjelder ikke for statens anlegg, jf. energiloven § 1-4.

Nytt *fjerde ledd* gir hjemmel for at konsesjonsmyndigheten kan kreve at den som gis konsesjon etter energiloven § 3-1, betaler kostnadene ved kunngjøring av konsesjonsvedtaket. Kostnadsdekningsplikten gjelder kun i de tilfellene der konsesjonsmyndighetene innvilger en konsesjon etter § 3-1, og ikke dersom konsesjonssøknaden avslås.

Til § 3-1

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.2.

Endringen i første ledd, annet punktum er en henvisning til § 10-4 annet ledd. Endringen klargjør at ombygging og utvidelse av anlegg som krever endring i en eksisterende konsesjon, detaljplan eller annen tillatelse gitt i medhold av loven, må oppfylle vilkårene for omgjøring av vedtak.

Til § 3-1 a

Forslaget er omtalt foran i punkt 9.2.

Første ledd første punktum bestemmer at den som får konsesjon etter energiloven § 3-1 til bygging av nye anlegg plikter å utarbeide en detaljplan for bygging og drift av det aktuelle anlegget. Plikten til å utarbeide detaljplan vil ikke gjelde for konsesjoner som ikke gir rett til å bygge nye anlegg, for eksempel rene konsesjonsfornyelser. Den lovfestede plikten til å utarbeide detaljplan vil heller ikke gjelde for eksisterende anlegg som allerede er bygget i tråd med konsesjon og eventuelt godkjent detaljplan.

Første ledd annet punktum fastsetter det overordnede innholdet i detaljplanen som skal legges frem for godkjenning. Detaljplanen skal vise og redegjøre for den endelige utbyggingsløsningen som konsesjonæren foreslår. Ordlyden «vise» medfører at detaljplanen i nødvendig utstrekning må visualisere hvordan utbyggingsløsningen vil bli, for eksempel gjennom kartfesting og egnet grafikk. Detaljplanen skal videre redegjøre for alle planlagte arealinngrep, både midlertidige og permanente. Detaljplanen skal redegjøre for hvordan konsesjonæren og dennes side skal ivareta miljø og landskap i anleggs- og driftsfasen. Detaljplanen må videre utfylle den enkelte konsesjonen i den utstrekning det er nødvendig. Dette vil typisk bero på krav og forutsetninger som ligger til grunn i konsesjonen og konsesjonens bakgrunnsnotat.

Dersom innholdet i den fremlagte detaljplanen ikke er tilstrekkelig for å kunne godkjennes, bør konsesjonæren få mulighet til å legge frem en revidert detaljplan for godkjenning. Dette er en del av forvaltningens veiledningsplikt. Dersom detaljplanen fremdeles ikke oppfyller de fastsatte innholdskravene, kan myndigheten avslå å godkjenne detaljplanen. Det samme gjelder hvis detaljplanen forutsetter endringer eller tiltak som vurderes å være konsesjonspliktig etter energiloven, og konsesjonæren ikke vil sende inn en søknad om endring av konsesjonen.

Av første ledd tredje punktum følger det at detaljplanen også må ha nødvendig utredning og beskrivelse av endrede virkninger, dersom utbyggingsløsningen som beskrives og foreslås i detaljplanen kan gi endrede virkninger for miljø- og samfunnsinteresser sammenlignet med den utbyggingsløsningen som fremgår av konsesjonen. Beskrivelsen av de endrede virkningene må være detaljert nok til at konsesjonsmyndigheten er i stand til å vurdere om utbyggingsløsningen som foreslås i detaljplanen kan gjøres innenfor gjeldende konsesjon, eller om utbyggingsløsningen krever endring av konsesjonen.

Detaljplangodkjenningen legger i utgangspunktet ikke opp til en ny konsesjonsvurdering, ettersom dette avgjøres i den forutgående konsesjonsbehandlingen. Dersom den fremlagte

detaljplanen imidlertid viser en utbyggingsløsning som avviker vesentlig fra den utbyggingsløsningen som ble forutsatt ved konsesjonsbehandlingen, eller det viser seg at det har kommet frem nye vesentlige forhold som ville hatt betydning for konsesjonsvurderingen, har myndigheten anledning til å ta opp dette under detaljplangodkjenningen. Myndighetene kan avslå å godkjenne en slik detaljplan.

Av første ledd fjerde punktum fremgår det at byggearbeid for det nye anlegget ikke kan starte før detaljplanen er godkjent av departementet. At byggearbeid ikke kan starte før godkjent detaljplan foreligger følger i dag av forvaltningspraksis. Departementet legger opp til at myndigheten til å godkjenne detaljplan fortsatt vil ligge til NVE. Departementet vil dermed fortsatt være klagemyndighet for vedtak om godkjenning av detaljplan. Dersom godkjenningen av detaljplan påklages, er utgangspunktet at byggearbeidet kan fortsette, med mindre vedtaket gis utsatt iverksetting etter reglene i forvaltningsloven § 42. Klageorganet kan videre prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd, og konsesjonær må selv vurdere om byggearbeidet skal settes i gang eller avvente resultatet av endelig klagebehandling. Kravet om godkjent detaljplan før byggestart vil ikke gjelde der kravet om detaljplan frafalles etter annet ledd.

Annet ledd bestemmer at konsesjonsmyndigheten i det enkelte tilfellet kan frafalle kravet om detaljplan før byggearbeidet kan igangsettes. Tiltakshaver har ikke et rettskrav på at kravet om detaljplan frafalles. Beslutningen om at kravet til detaljplan frafalles bør gjøres samtidig med at det gis konsesjon, og må fremgå av konsesjonsvedtaket.

Hvorvidt kravet om detaljplan bør frafalles vil være opp til konsesjonsmyndighetenes skjønn. Sentrale faktorer i denne sammenheng vil være størrelsen på og konsekvensene av det nye anlegget, om alle relevante forhold allerede er vurdert i konsesjonsvedtaket, detaljeringsgraden i konsesjonssøknaden og konsesjonen, om de relevante forholdene eventuelt blir tilfredsstillende behandlet gjennom detaljplan for miljø og landskap i medhold av vassdragskonsesjon eller annen relevant lovgivning, eller om det er andre forhold i saken som gjør at det er unødvendig å kreve detaljplan for bygging og drift av anlegget.

Tredje ledd første punktum bestemmer at konsesjonsmyndigheten i konsesjonen kan fastsette vilkår for innholdet i detaljplanen, slik som saksspesifikke vilkår om hva detaljplanen må inneholde. Bestemmelsen legger opp til at konsesjonsmyndigheten har et vidt skjønn til å stille vilkår om og krav til innholdet i detaljplanen. Videre kan det fastsettes en frist for innsending av detaljplan. Frist for innsending vil særlig være aktuelt for å sikre nødvendig og ønskelig fremdrift i saken. Oversittelse av fristen for å sende inn detaljplan for godkjenning kan etter omstendighetene gi grunnlag for tilbaketrekking etter § 10-2 nytt annet ledd. Etter *tredje ledd annet punktum* fremgår det at fristen for innsending av detaljplan kan forlenges etter søknad fra konsesjonær. Bestemmelsen må ses i sammenheng med høringsforslaget om innføring av byggefrist, herunder regelen om automatisk bortfall ved oversittelse av byggefristen. En søknad om fristforlengelse for innsending av detaljplan kan ikke gå utover grensene for byggefrist.

Fjerde ledd bestemmer at reglene om saksbehandling i energiloven § 2-2 får anvendelse så langt de passer.

Til § 3-1 b

Forslaget er omtalt foran i punkt 10.2.

Første ledd første punktum bestemmer at konsesjoner til anlegg etter § 3-1 bortfaller hvis arbeidet ikke blir satt i gang innen fem år. Bestemmelsen er med noen justeringer tilpasset reglene i vannressursloven § 27 og plan- og bygningsloven § 21-9. Fristen regnes fra konsesjonsvedtakets dato. Dersom vedtaket blir påklaget, regnes fristens utgangspunkt fra den dagen endelig vedtak fra klageinstansen foreligger.

Fristen begynner ikke å løpe på nytt selv om konsesjonen eller vedtak om detaljplan blir omgjort etter § 10-4 eller andre omgjøringsregler. Dette gjelder uavhengig av om omgjøring finner sted underveis i fristforløpet, eller etter at fristen er overholdt. Ved omgjøring underveis i fristforløpet, er det således den opprinnelige konsesjonsdatoen som bestemmer fristens utgangspunkt. Dette utgangspunktet må ses i sammenheng med adgangen til å søke om fristforlengelse etter annet ledd.

Ved omgjøring i forbindelse med ombygging av et bestående anlegg, bør konsesjonsmyndigheten fastsette ny frist for byggestart som vilkår i omgjøringsvedtaket.

Fristen avbrytes når arbeidet er «satt i gang». Det vil alltid måtte bero på en konkret vurdering av om de arbeidene som er utført, er tilstrekkelig. Det må vurderes konkret om de fysiske arbeidene som er utført er tilstrekkelige til å oppfylle vilkåret. Avgjørende er om det er igangsatt fysiske arbeider i konsesjonsområdet av et slikt omfang at det er naturlig å betrakte tiltaket som igangsatt. De utførte arbeidene må være knyttet til realiseringen av selve tiltaket og være av en slik karakter at de ikke kunne vært utført uten en gyldig konsesjon. Det er i utgangspunktet ikke tilstrekkelig kun å ha igangsatt forberedende arbeider, som for eksempel rydding av vegetasjon. Graden av forberedelse og kontraktsmessige forpliktelser kan etter omstendighetene ha betydning for om arbeidet er satt i gang. Igangsetting som har som hovedformål å avbryte fristen, uten at det samtidig foreligger et reelt formål om å fullføre byggearbeidene innen rimelig tid, er ikke tilstrekkelig til å avbryte fristen. Plan- og bygningsrettens regler om igangsettelse er ikke avgjørende for om vurderingen av om det foreligger igangsettelse i konsesjonsrettslig forstand. Konsesjonsmyndigheten kan kreve dokumentasjon på igangsettelsen.

Bortfallvirkningen gjelder selv om fristens lengde er fraveket i konsesjonen i samsvar med annet ledd første punktum, men da med virkning fra den konsesjonsfastsatte fristdatoen. Bortfallsvirkningen inntreer automatisk og er ikke betinget av at konsesjonsmyndigheten for eksempel har varslet konsesjonær om at fristens utløp nærmer seg. Det er konsesjonærens ansvar å holde oversikt over gjeldende frister og eventuelt søke om fristforlengelse ved behov.

Første ledd annet punktum fastsetter i tillegg en femårsfrist for idriftsettelse av anlegg med konsesjon etter § 3-1. Et produksjonsanlegg vil typisk anses for å være i drift når samtlige produksjonsenheter er tilkoblet nettet og har begynt å produsere strøm. Dersom en produksjonsenhet rammes av en teknisk feil som må repareres like før idriftsettelsen av denne ene produksjonsenheten, er dette ikke til hinder for at konsesjonsmyndigheten i den enkelte sak likevel kan vurdere anlegget som helhet for å være idriftssatt. Et nettanlegg vil

typisk anses for å være i drift når anlegget er spenningsatt. Prøvedrift over en viss sammenhengende tidsperiode anses også som idriftsettelse. Konesjonsmyndigheten kan kreve dokumentasjon på idriftsettelsen.

Konesjonen bortfaller ikke dersom idriftsettelsesfristen oversittes. Ved oversittelse bør konesjonsmyndigheten vurdere å ta i bruk virkemidlene i energiloven kapittel 10. Dersom ileggelse av tvangsmulkt etter § 10-3 er forsøkt uten hell, eller det er lite hensiktsmessig å forsøke tvangsmulkt, bør tilbaketrekking etter § 10-2 vurderes. Hvis fristoversittelsen ble begått forsettlig eller uaktsomt, kan det være aktuelt å ilegge overtredelsesgebyr etter § 10-7.

Ved beregning av fristene i første ledd medregnes den dag som etter sitt tall i måneden svarer til den dag som fristen regnes fra. I mangel av tilsvarende dag løper fristen ut på den siste dag i måneden.

Annet ledd første punktum åpner for at konesjonsmyndigheten kan fastsette en kortere eller lengre frist for byggestart eller idriftsettelse i konesjonen. Dette kan for eksempel være aktuelt for mindre anlegg som det er rimelig og ønskelig at blir realisert raskere enn loven gir anvisning på, eller for større ledningsanlegg der det er hensiktsmessig å legge til rette for en trinnvis utbygging over en noe lengre tidsperiode.

At det kun er fristens *lengde* som kan fravikes, innebærer at fristens innhold eller virkning for øvrig ikke kan fravikes. Det betyr for eksempel at oversittelse av byggefristen vil medføre bortfall av konesjon i medhold av første ledd, første punktum selv om fristens lengde er fraveket i medhold av annet ledd første punktum.

Annet ledd annet punktum bestemmer at fristene i første ledd kan forlenges med inntil to år av gangen etter søknad fra konesjonær. Konesjonsmyndigheten kan ikke forlenge fristene på eget initiativ.

Søknad om forlengelse av byggestartfristen i første ledd første punktum, som er mottatt *før* byggestartfristens utløp, suspenderer bortfallsvirkningen inntil søknaden er ferdig behandlet. Hvis søknaden blir innvilget, løper byggestartfristen uavbrutt videre i tråd med det som følger av vedtaket om fristforlengelse. Dersom søknaden avslås, anses konesjonen for å være bortfalt med virkning fra byggestartfristens utløp. Dette betyr at konesjonær ikke skal påbegynne bygging etter byggestartfristens utløp, før søknaden om fristforlengelse er ferdig behandlet.

Søknad om forlengelse av byggestartfristen som er mottatt *etter* byggestartfristens utløp, må avvises. Konesjonen er på dette tidspunktet allerede bortfalt.

Søknad om forlengelse av idriftsettelsesfristen, jf. første ledd annet punktum, som er mottatt *etter* idriftsettelsesfristens utløp, kan avvises som for sent fremsatt.

Konesjonsmyndigheten avgjør etter skjønn om en slik søknad skal tas til behandling. Relevante momenter er blant annet hvorvidt forslagsstiller eller søker kan bebreides for å ha unnlatt å søke fristen forlenget før fristens utløp, varigheten av fristoversittelsen før det ble søkt om fristforlengelse, og om det vil være urimelig å nekte behandling av søknaden.

Hvorvidt en søknad om fristforlengelse skal innvilges, beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering. Konesjonær har ikke rettskrav på fristforlengelse. Relevante momenter er blant annet i hvilken grad det foreligger tilstrekkelig konkrete planer om å realisere prosjektet, utsiktene til å få realisert prosjektet innenfor en rimelig tidshorison, om båndlegging av konsesjonsområdet står i veien for annen lønnsom samfunnsutvikling, om en forlengelse vil bidra til at lokale konflikter opprettholdes, og om endrede forhold tilsier nye eller oppdaterte utredninger og eventuelt ny konsesjonsbehandling. Hvorvidt konsesjonær kan klandres for forsinkelsen, og tidspunktet for innsendelse av søknad om fristforlengelse, kan også være relevante momenter.

Annet ledd siste punktum fastslår at en beslutning om å innvilge, avslå eller avvise en søknad om fristforlengelse, er enkeltvedtak som skal begrunnes og som kan påklages.

Tredje ledd bestemmer at den tid som på grunn av force majeure-forhold har vært umulig å utnytte, ikke regnes med ved fristberegningen. Det er ikke tilstrekkelig at det foreligger en force majeure-begivenhet. Et «force majeure-forhold» innebærer også et krav om at konsesjonær ikke med rimelighet kunne forventes å unngå eller overvinne konsekvensene av begivenheten. Bestemmelsen må ses i sammenheng med konsesjonærens mulighet til å søke om fristforlengelse etter annet ledd. I de fleste situasjoner vil konsesjonær ha mulighet til overkomme konsekvensene knyttet til overholdelse av frister kort tid etter at force majeure-begivenheten inntraff, ved å søke om fristforlengelse.

Til § 3-2

Forslaget er omtalt foran i punkt 5.2.

Nytt *annet ledd* presiserer at en områdekonsesjon etter energiloven § 3-2 også omfatter nødvendige elektriske anlegg som områdekonsesjonæren etablerer i forbindelse med oppfyllelse av henteplikten etter § 3-4 a annet ledd. Dette vil også kunne omfatte elektriske anlegg som ikke er «anlegg for fordeling» av elektrisk energi, slik som høyspente elektriske anlegg for overføring av elektrisk energi. Bestemmelsen er ikke til hinder for at produsenten selv søker om anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 for denne typen elektriske anlegg.

Til § 3-4 a

Departementet foreslår å innføre områdekonsesjonærens henteplikt i nytt *annet ledd* i § 3-4 a. Endringsforslaget innfører en plikt for områdekonsesjonæren til å hente elektrisk energi fra produsenter som tilknyttes nett med spenning opp til og med 22 kV. Plikten til å hente elektrisk energi er en form for utvidet tilknytningsplikt. Områdekonsesjonærens plikt utløses først når produsenten uttrykkelig ber områdekonsesjonæren om tilknytning, jf. «på forespørsel».

Områdekonsesjonæren får etter bestemmelsen en plikt til å bygge seg frem til et hensiktsmessig grensesnitt ved produksjonsanlegget, helt frem til kraftverket. Dette tilsvarer områdekonsesjonærens plikt etter energiloven § 3-3 til å bygge seg helt frem til

et hensiktsmessig grensesnitt ved kunden. Henteplikten gjelder kun «nye anlegg», altså produksjonsanlegg som får konsesjon eller bygges etter at lovendringen trer i kraft.

Tilknytnings- og investeringsplikten som følger av første ledd videreføres uendret. Dette vil si at alle som har konsesjon for nettanlegg etter energiloven kapittel 3 fortsatt har en tilknytnings- og investeringsplikt for tilknytning av nye anlegg for produksjon av elektrisk energi, herunder anlegg som omfattes av områdekonsesjonærens henteplikt etter nytt annet ledd.

Endringen i nytt *tredje ledd* hjemler departementets adgang til å dispensere fra henteplikten for produksjon dersom tiltaket ikke er samfunnsmessig rasjonelt.

Departementet mener det er hensiktsmessig at samme organ som er konsesjonsmyndighet også behandler eventuelle søknader om dispensasjon etter § 3-4 a.

Til § 5-1

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.2.

Endringen i første ledd annet punktum er en henvisning til § 10-4 annet ledd. Endringen klargjør at ombygging og utvidelse av anlegg som krever endring i en eksisterende konsesjon, detaljplan eller annen tillatelse gitt i medhold av loven, må oppfylle vilkårene for omgjøring av vedtak.

Til § 10-1 a

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.2.

Første ledd angir at konsesjonsmyndigheten kan treffe vedtak som pålegger konsesjonær å utføre etterundersøkelser knyttet til tiltakets virkninger for miljø og annen arealbruk. «Annen arealbruk» inkluderer reindrift, friluftsliv og støyfølsom bebyggelse.

Konsesjonsmyndigheten skal fastsette nødvendige rammer for undersøkelsesarbeidet, for eksempel en spesifisering av hvilke typer undersøkelser som skal gjøres. I enkelte tilfeller kan det også være aktuelt å bestemme hvilke typer fagmiljø eller selskap som skal utføre undersøkelsene. Det bør også fastsettes en frist for å fremlegge undersøkelsesrapportene for konsesjonsmyndigheten.

Kostnadene ved pålegget må stå i rimelig forhold til tiltakets antatte skadevirkninger og den antatte nytten av undersøkelsene. Vedtak etter første ledd er et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningslovens alminnelige klageregler.

Ved vurderingen av om det skal pålegges etterundersøkelser, skal konsesjonsmyndigheten foreta en helhetsvurdering av behovet for undersøkelser i tilknytning til det konkrete anlegget. Hjemmelen kan ikke benyttes der hovedformålet er gjennomføring av større forskningsprosjekter. Bestemmelsen er ment for undersøkelser av anleggets virkninger for miljø og annen arealbruk som det er rimelig grunn til å tro at ikke ble tilfredsstillende undersøkt i forkant av konsesjonstildeling. Bestemmelsen skal således ikke benyttes til for eksempel å kontrollere overholdelse av konsesjonsvilkår. Etterundersøkelser med kontrollformål kan i stedet pålegges i medhold av § 10-1 eller energilovforskriften § 9-2.

Bestemmelsen er en «kan»-bestemmelse. Det innebærer at konsesjonsmyndigheten ikke har plikt til å pålegge etterundersøkelse selv om vilkårene er oppfylt. Dersom en tredjeperson anmoder om etterundersøkelser, avgjør konsesjonsmyndigheten om anmodningen skal tas til realitetsbehandling. En beslutning om ikke å realitetsbehandle en anmodning om etterundersøkelser eller ikke å pålegge etterundersøkelser, er ikke et enkeltvedtak og behøver ikke å begrunnes.

Annet ledd bestemmer at undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for konsesjonsmyndigheten. Dersom konsesjonsmyndigheten finner at rapportene fra etterundersøkelsene tilsier at konsesjonær bør pålegges nye avbøtende tiltak, kan konsesjonen omgjøres etter reglene i § 10-4 første ledd eller alminnelige forvaltningsrettslige omgjøringsregler.

Til § 10-2

Forslaget er omtalt foran i punkt 10.2.

Nytt *annet ledd* gir konsesjonsmyndigheten mulighet til å trekke tilbake en konsesjon som følge av oversittelse av frister knyttet til fremdrift i prosjektet. Bestemmelsen kan både anvendes i relasjon til lovfestede frister (jf. idriftsettelsesfristen i § 3-1 b første ledd annet punktum) og konsesjonsfastsatte frister (for eksempel frist for å søke om godkjenning av detaljplan).

Vilkåret for tilbaketrekking på dette grunnlaget er at fristen må være «*knyttet til fremdriften av tiltaket*». Det er særlig i detaljplanleggingsfasen og tidlig i utbyggingsfasen at hjemmelen vil kunne få betydning. Bestemmelsen må ses i sammenheng med adgangen til å benytte mindre inngripende tiltak. Tilbaketrekking bør vurderes dersom ileggelse av tvangsmulkt etter § 10-3 er forsøkt uten hell, eller det er lite hensiktsmessig å forsøke tvangsmulkt. Dette gjelder særlig dersom manglende fremdrift for eksempel båndlegger areal som ellers kunne ha vært benyttet til andre samfunnsnyttige formål.

Konsesjonsmyndigheten bør på forhånd gi konsesjonær et rimelig varsel om at tilbaketrekking kan være aktuelt. Vedtak om tilbaketrekking på dette grunnlag anses ikke for å være straff etter EMK.

Tidligere annet ledd, om virkningen av tilbaketrekking, blir nytt tredje ledd.

Bestemmelsen videreføres uten endringer.

Til § 10-4

Forslaget er omtalt foran i punkt 11.2.

Ordlyden «vilkår» og «vilkårene» i første og annet ledd erstattes med «tillatelser».

Endringen tydeliggjør at § 10-4 kan komme til anvendelse ved samtlige endringer av en tillatelse. Også opphevelse av en tillatelse kan falle innenfor bestemmelsens virkeområde.

Bestemmelsen gjelder omgjøring av alle typer tillatelser gitt i medhold av loven, inkludert konsesjoner og vedtak om godkjenning av detaljplan.

Første ledd endres slik at private interesser er et relevant hensyn ved vurderingen av om det er grunnlag for omgjøring. Private interesser omfatter først og fremst interessene til naboer, grunneiere, reindrift eller andre berørte rettighetshavere. Dersom det er behov for endring i en tillatelse av hensyn til konsesjonærens private interesser, forutsettes det at konsesjonær søker om omgjøring i medhold av annet ledd.

Dersom konsesjonsmyndigheten innvilger en søknad etter *annet ledd*, kan det fastsettes vilkår som har en saklig sammenheng med den omsøkte endringen. Dersom konsesjonsmyndigheten finner at det er hensiktsmessig å foreta ytterligere endringer i tillatelsen utover det som har en saklig sammenheng med den omsøkte endringen, forutsettes det at omgjøringsvedtaket angir hjemmelen for dette og begrunner slike tilleggsendringer, jf. forvaltningsloven § 25 første ledd.

Rettsvirkningen av omgjøring etter § 10-4 er at den opprinnelige tillatelsen videreføres, justert for de konkrete endringene som er fastsatt i omgjøringsvedtaket.

Til § 10-7

Departementet foreslår at første og annet ledd endres, slik at det blir hjemmel til å sanksjonere overtredelser av §§ 3-1 a, 3-1 b og § 3-4 a annet ledd med overtredelsesgebyr.

Første ledd nr. 1 endres slik at det gis hjemmel til å sanksjonere overtredelse av bestemmelsen i § 3-1 a første ledd med overtredelsesgebyr. Bestemmelsen vil gi hjemmel til å sanksjonere overtredelse i form av bygging uten godkjent detaljplan. Videre endres bestemmelsen slik at oversittelse av frist etter § 3-1 b kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Det er først og fremst oversittelse av frist for idriftsettelse av anlegget som vil være aktuelt å sanksjonere med overtredelsesgebyr. *Første ledd nr. 3* endres slik at det gis hjemmel til å sanksjonere overtredelse i form av bygging av anlegg i strid med godkjent detaljplan eller vilkår for godkjenning av detaljplan. Videre endres bestemmelsen slik at det gis hjemmel til å sanksjonere overtredelse i form av oversittelse av frist fastsatt med hjemmel i § 3-1 b annet ledd.

Annet ledd nr. 1 endres slik at reguleringsmyndigheten gis hjemmel til å sanksjonere brudd på områdekonsesjonærens plikt etter § 3-4 a nytt annet ledd til å hente elektrisk energi fra nye anlegg for produksjon av elektrisk energi som tilknyttes nett med spenning opp til og med 22 kV etter forespørsel fra produsent. *Annet ledd nr. 3* endres på grunn av at reguleringsmyndighetens hjemmel til å forhåndsregulere nettselskapenes vilkår eller metoder for å fastsette vilkår for tilknytning ved enkeltvedtak blir nytt fjerde ledd.

Til § 11-1

De nye bestemmelsene er overgangsbestemmelser knyttet til innføring av nye frister med bortfallsvirkning, jf. §§ 2-1 annet ledd og 3-1 b første ledd første punktum.

Fjerde ledd bestemmer at dersom konsesjonsmyndigheten har fastsatt utredningsprogram for ikrafttredelsen av den nye fristbestemmelsen i annet ledd i § 2-1 (Melding med forslag til utredningsprogram), regnes fristen i samme bestemmelse fra datoen bestemmelsen trer i kraft.

Femte ledd bestemmer at for konsesjoner som er tildelt før ikrafttredelsen av byggestartfristen i § 3-1 b første ledd første punktum, regnes fristen i samme bestemmelse fra datoen bestemmelsen trer i kraft.

Forslag
til lov om endringer i lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon,
omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m.
(energiloven)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-4 skal lyde:

Lovens bestemmelser i §§ 2-4 annet og tredje ledd, 3-2, 3-3, 3-4, 3-4 a, 3-6 og 10-3 gjelder ikke for statens anlegg.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 (*Melding med forslag til utredningsprogram*)

For tiltak som omfattes av krav til melding med forslag til utredningsprogram etter plan- og bygningsloven kapittel 14, skal slik melding sendes til, og utredningsprogram fastsettes av, konsesjonsmyndigheten før det kan søkes om konsesjon etter loven her.

Hvis forslagsstiller ikke har søkt om konsesjon innen to år etter at utredningsprogrammet er fastsatt, må tiltaket meldes på nytt før det kan søkes om konsesjon. Fristen kan forlenges.

Konsesjonsmyndigheten kan ved enkeltvedtak avslutte behandlingen av en melding med forslag til utredningsprogram dersom det er klart at søknad om konsesjon til tiltaket vil bli avslått fordi

- a. forslagsstiller er bortfalt, besluttet oppløst eller tatt under konkursbehandling,*
- b. tiltaket helt eller delvis er planlagt plassert i et område omfattet av vernevedtak etter naturmangfoldloven eller Stortingets vedtak om vern av vassdrag,*
- c. tiltaket helt eller delvis er planlagt plassert i et område hvor det er særlig fare for naturskade, eller*
- d. tiltaket klart vil medføre vesentlige negative virkninger for miljø eller annen arealbruk.*

Nåværende § 2-1 blir § 2-2. Femte til syvende ledd skal lyde:

Søknad som tilfredsstillende gjeldende krav, skal tilgjengeliggjøres på konsesjonsmyndighetens nettsted og kunngjøres i en eller flere aviser alminnelig lest i distriktet. Offentlige organer og andre som tiltaket direkte gjelder, skal få søknaden tilsendt på høring. Det skal fastsettes en frist for å avgi uttalelse til konsesjonsmyndigheten. Søkeren skal betale utgiftene ved kunngjøring og høring. Kunngjøring og høring kan unnlates når det er klart at søknaden må avslås eller det av andre grunner finnes unødvendig.

Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer ved behandling av søknader etter § 3-1 og § 10-4 annet ledd. De samme organer som gis innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, gis også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Departementet gir nærmere forskrifter om bruk av innsigelse i konsesjonssaker etter denne lov.

Behandlingen av en søknad etter denne lov kan utsettes i påvente av en energiutredning etter forskrift fastsatt i medhold av § 7-1.

Ny § 2-3 skal lyde:

§ 2-3 (Mangelfull melding eller søknad)

Har en melding etter § 2-1 eller søknad etter § 2-2 feil eller mangler som kan rettes, skal konsesjonsmyndigheten sette frist for retting og gi nødvendig veiledning med opplysning om følgene av at retting ikke foretas innen fristen.

En melding eller søknad som etter rettefristens utløp fremdeles inneholder feil eller mangler, skal avvises. Det samme gjelder dersom meldingen eller søknaden inneholder feil eller mangler som ikke kan rettes.

Det kan gis oppfriskning for oversittelse av rettefristen.

Nåværende § 2-2 blir § 2-4, som skal lyde:

§ 2-4 (Vedtak)

Kongen kan gi forskrift om at nærmere bestemte vedtak etter § 3-1 skal fattes av Kongen i statsråd. Konsesjon etter denne lov kan ikke erstattes av rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven. Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven.

Konsesjon etter kap. 3, 4 og 5 gis for et begrenset tidsrom av inntil 50 år regnet fra da konsesjonen ble gitt.

Konsesjon gis til bestemt person, selskap, lag, kommune eller fylkeskommune.

Den som gis konsesjon etter § 3-1, kan pålegges å betale utgiftene ved kunngjøring av konsesjonsvedtak.

Nåværende § 2-3 blir ny § 2-5.

§ 3-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder ombygging eller utvidelse av bestående anlegg, jf. § 10-4 annet ledd.

Ny § 3-1 a skal lyde:

§ 3-1 a (Detaljplan)

Konsesjonæren skal utarbeide en detaljplan for bygging og drift av nye anlegg med konsesjon etter § 3-1. Detaljplanen skal vise og redegjøre for den endelige utbyggingsløsningen, alle planlagte arealinngrep, hvordan miljø og landskap skal ivaretas

i anleggs- og driftsfasen, og ellers utfylle konsesjonen så langt det er nødvendig. Dersom utbyggingsløsningen beskrevet i detaljplanen kan gi endrede virkninger for miljø- og samfunnsinteresser sammenlignet med den utbyggingsløsningen som lå til grunn for konsesjonen, må detaljplanen ha nødvendig utredning og beskrivelse av de endrede virkningene. Anleggsarbeidet kan ikke starte før detaljplanen er godkjent av konsesjonsmyndigheten.

Konsesjonsmyndigheten kan frafalle krav om detaljplan etter første ledd.

Det kan fastsettes vilkår i konsesjonen om innholdet i og frist for innsending av detaljplanen. Fristen kan forlenges etter søknad fra konsesjonær.

Bestemmelsen i § 2-2 femte ledd gjelder tilsvarende.

Ny § 3-1 b skal lyde:

§ 3-1 b (*Byggefrister*)

Konsesjon etter § 3-1 bortfaller hvis arbeidet ikke er satt i gang innen fem år fra konsesjonens dato. Anlegget skal settes i drift innen fem år fra tidspunktet da arbeidet ble satt i gang.

Fristenes lengde kan fravikes i konsesjonen. Fristene kan forlenges med inntil to år av gangen. Beslutning om fristutsettelse treffes ved enkeltvedtak.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure) har vært umulig å utnytte.

§ 3-2 nytt annet ledd skal lyde:

Konsesjon etter denne bestemmelsen omfatter også nødvendige elektriske anlegg som etableres for å oppfylle plikten etter energiloven § 3-4 a annet ledd.

§ 3-4 a nytt annet ledd og tredje ledd skal lyde:

Områdekonsesjonæren skal på forespørsel hente elektrisk energi fra nye anlegg for produksjon av elektrisk energi som tilknyttes nett med spenning opp til og med 22 kV innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for.

Departementet kan gi dispensasjon fra hente-, tilknytnings- og investeringsplikten for produksjon dersom tiltaket ikke er samfunnsmessig rasjonelt.

Nåværende § 3-4 a tredje og fjerde ledd blir fjerde og femte ledd.

§ 5-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder ombygging og utvidelse av fjernvarmeanlegg, jf. § 10-4 annet ledd.

Ny § 10-1 a skal lyde:

§ 10-1 a (*Etterundersøkelser*)

Konsesjonæren kan i driftsperioden pålegges å utføre og bekoste undersøkelser av tiltakets virkninger for miljø eller annen arealbruk. Pålegget skal angi nødvendige rammer

for undersøkelsene. Kostnadene ved pålegget skal stå i rimelig forhold til tiltakets antatte skadevirkninger og antatt nytte av undersøkelsene.

Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for konsesjonsmyndigheten.

§ 10-2 nytt annet ledd skal lyde:

Konsesjon kan også trekkes tilbake ved oversittelse av frister gitt i eller i medhold av denne loven, og som er knyttet til fremdriften av tiltaket.

Nåværende § 10-2 annet ledd blir tredje ledd.

§ 10-4 skal lyde:

§ 10-4 (*Omgjøring*)

I særlige tilfelle *kan tillatelser endres* av hensyn til allmenne og *private* interesser. Det skal tas hensyn til kostnadene en endring vil påføre konsesjonæren og de fordeler og ulemper endringen for øvrig vil medføre.

Endring av tillatelser kan også foretas etter søknad fra konsesjonæren. Bestemmelsene i § 2-2 gjelder tilsvarende.

§ 10-7 første og annet ledd skal lyde:

Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr etter reglene i forvaltningsloven § 44 til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer:

1. § 3-1 første ledd, *3-1 a første ledd*, § 3-1 b, § 4-2 første ledd, § 5-1 første ledd, § 5-4 første og tredje ledd, § 5-5 første og annet ledd, § 5-7 første, tredje og fjerde ledd, § 6-1 annet ledd, § 7-1, § 8-2, § 8-3, § 8-4, § 8-5 første og annet ledd, § 9-1 annet ledd, § 9-2 første ledd, § 9-3 første og annet ledd, § 9-5 annet ledd eller § 10-1 annet ledd
2. pålegg etter § 10-1
3. brudd på konsesjon, konsesjonsvilkår eller andre enkeltvedtak gitt i medhold av § 3-1 første ledd, *§ 3-1 a første ledd*, § 3-1 b, § 3-2, § 4-2 annet og tredje ledd, § 4-4 første ledd, § 5-2, § 5-3, § 5-4 første ledd, § 5-5 tredje ledd, § 6-1 annet ledd, § 9-1 fjerde og femte ledd eller § 9-2 annet til fjerde ledd
4. forskrift, når det i forskriften er særskilt bestemt at overtredelse kan medføre overtredelsesgebyr.

Reguleringsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr etter reglene i forvaltningsloven § 44 til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer:

1. § 3-3 første ledd, § 3-4 første ledd, § 3-4 a første og *annet* ledd, § 4-1 første ledd, § 4-3 tredje ledd, § 4-5 første ledd, § 4-5 a, § 4-6 første og annet ledd, § 4-7 første til tredje ledd, § 4-8, § 4-10 første og annet ledd, § 6-1 tredje ledd eller § 10-1 første, tredje og femte ledd,
2. pålegg etter § 10-1,
3. brudd på konsesjon, konsesjonsvilkår eller andre enkeltvedtak gitt i medhold av § 3-3 fjerde ledd, § 3-4 tredje ledd, § 3-4 a *fjerde* ledd, § 4-1 annet og tredje ledd, §

4-2 fjerde ledd, § 4-3 annet, tredje og femte ledd, § 4-5 annet og tredje ledd eller § 6-1 fjerde ledd,

4. forskrift, når det i forskriften er særskilt bestemt at overtredelse kan medføre overtredelsesgebyr

§ 11-1 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

For utredningsprogram som ble fastsatt før ikrafttredelsen av § 2-1, regnes fristen i § 2-1 annet ledd fra og med datoen bestemmelsen trer i kraft.

For konsesjoner tildelt før ikrafttredelsen av § 3-1 b, regnes fristen i § 3-1 b første ledd første punktum fra og med datoen bestemmelsen trer i kraft.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.